

Suvestinė redakcija nuo 2015-01-01 iki 2016-07-13

Įstatymas paskelbtas: Žin. 1995, Nr. 3-37, i. k. 0941010ISTA000I-733

Nauja įstatymo redakcija nuo 2005-04-19:

Nr. IX-2452, 2004-09-28, Žin., 2004, Nr. 153-5571 (2004-10-19)

LIETUVOS RESPUBLIKOS NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS Į S T A T Y M A S

Įstatymo pavadinimo pakeitimas:

Nr. IX-2452, 2004-09-28, Žin., 2004, Nr. 153-5571 (2004-10-19)

1994 m. gruodžio 22 d. Nr. I-733

Vilnius

PIRMASIS SKIRSNIS BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šio įstatymo paskirtis – išsaugoti Lietuvos nekilnojamąjį kultūros paveldą ir perduoti ateities kartoms, sudaryti sąlygas visuomenei jį pažinti ir juo naudotis.

2. Šis įstatymas:

1) įgyvendina Lietuvos Respublikos Konstitucijos, Tarptautinių sutarčių ir Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymų nuostatas nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos srityje;

2) nustato nekilnojamojo kultūros paveldo, esančio Lietuvos Respublikos teritorijoje, apskaitos, saugojimo ir tvarkybos, šio ir kitų teisės aktų nustatytą paveldosaugos reikalavimų laikymosi priežiūros, kultūros paveldo objektų būklės stebėjimo teisinius pagrindus;

3) saugo nematerialųjį kultūros paveldą, nustatydamas su juo susijusių vietų ir kitokių nekilnojamųjų daiktų apsaugą.

3. Lietuvai reikšmingas nekilnojamasis kultūros paveldas, esantis kitose valstybėse, saugomas pagal tarptautines sutartis ir užsienio valstybių įstatymus.

4. Užsienio valstybėms reikšmingas nekilnojamasis kultūros paveldas, esantis Lietuvos Respublikoje, pripažintas, prižiūrimas ir tvarkomas pagal Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis, Lietuvos Respublikos įstatymus ir kitus teisės aktus. Užsienio valstybių fiziniai ir juridiniai asmenys šį paveldą tvarko Lietuvos Respublikos įstatymų, kitų teisės aktų ir kultūros ministro nustatyta tvarka, gavę Užsienio reikalų ministerijos sutikimą.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. X-1531, 2008-05-08, Žin., 2008, Nr. 59-2203 (2008-05-24)

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Apsaugos reglamentas** – dokumentas, kuriuo nustatomi konkretaus nekilnojamojo kultūros paveldo objekto, jo teritorijos, apsaugos zonos ar tokių objektų tipo paveldosaugos reikalavimai.

2. **Apsaugos zonos** – greta saugomo kultūros paveldo objekto ar vietovės esančios teritorijos, kurioms nustatomos žemės sklypų ir kitų nekilnojamųjų daiktų tvarkymo ir naudojimo specialiosios sąlygos, kad kultūros paveldo objekto ar vietovės vertingosios savybės būtų apsaugotos nuo galimo neigiamo veiklos tose gretimosiose teritorijose poveikio.

3. **Archeologiniai radiniai** – tyrimų metu ar kitaip rasti žmogaus sukurti ar turintys žmogaus būties ženklų daiktai ar jų liekanos, patys bei sąsaja su kitais ženklais turintys mokslinę istorijos pažinimo vertę. Šių daiktų buvęs savininkas negali būti nustatytas paprastai dėl to, kad praėjo daug laiko nuo tų daiktų užkasimo ar išmetimo. Archeologiniais radiniais taip pat laikomi senovės laikų žmonių palaikai ar jų liekanos.

4. **Ardomieji tyrimai** – fiziniai tyrimai, kuriais negrąžinamai paveikiami objektas, jo dalis ar elementas, esantys ar galintys būti autentiškais medžiaginėmis mokslinio pažinimo šaltiniais.

5. **Atkūrimas** – neišlikusios nekilnojamosios kultūros vertybės atkūrimas išimtiniais atvejais pagal nustatytas neišlikusias vertingąsias savybes, atliekant tyrimais pagrįstus tvarkomuosius paveldosaugos, statybos ir kraštotvarkos darbus. Atkuriant išsaugomos atkuriamos vertybės išlikusios

dalys ir elementai, jie grąžinami į pirminę vietą, tiksliai pakartojamos ar naujai sukuriamos neišlikusios dalys ir elementai.

6. **Avarijos grėsmės pašalinimas** – priežasčių, galinčių sukelti staigią kultūros paveldo objekto griūtį ar kitokią praradimą, panaikinimas, minimaliai keičiant vertingąsias savybes, atliekant tvarkomuosius paveldosaugos, statybos ir kraštotvarkos darbus.

7. **Autentiškumas** – kultūros paveldo objekto ar vietovės išlikusios savybės, apimančios pirminę ar istoriškai susiklosčiusią objekto paskirtį, išraišką ir savitą fizinį pavidalą–formą, panaudotas medžiagas, konstrukcijas, suplanavimą, atlikimo technologiją, aplinką.

8. **Fundamentiniai moksliniai tyrimai** – eksperimentiniai ir (ar) teoriniai darbai, atliekami pirmiausia reiškinių esmei ir stebimai tikrovei pažinti, be tikslo konkrečiai panaudoti gautus rezultatus.

9. **Konservacinė (saugojimo) paskirtis** – teisės aktų nustatyta tvarka įteisinta saugomo objekto, objekto teritorijos ar vietovės sklypų naudojimo paskirtis, kai naudojimo tikslas yra išsaugoti tokio sklypo ar daikto vertingąsias savybes, naudojant arba pritaikant naudoti juos pirminiu ar istoriškai susiklosčiusiu, jam artimu ar tikslingai parinktu būdu (paskirtimi), kuris užtikrintų tinkamą priežiūrą ir atskleistų vertingąsias savybes.

10. **Konservavimas** – kultūros paveldo objekto vertingąsias savybes naikinančių ar žalojančių veiksmų poveikio sustabdymas ir autentiškumo požymių sutvirtinimas atliekant tyrimais pagrįstus tvarkomuosius paveldosaugos, statybos ir kraštotvarkos darbus.

11. **Kultūrinis kraštovaizdis** – žmogaus veiklos sukurtas ir jo sambūvį su aplinka atspindintis kraštovaizdis.

12. **Kultūros paminklai** – nacionalinės reikšmės kultūros paveldo objektai.

13. **Kultūros paveldas** – karta iš kartos paveldimos, perimamos, sukurtos ir perduodamos kultūros vertybės, svarbios etniniu, istoriniu, estetiniu ar moksliniu požiūriu.

14. **Kultūros paveldo objektai** – pavieniai, kompleksiniai ar į kompleksą įeinantys objektai, registruoti kaip nekilnojamosios kultūros vertybės, t. y. žemės sklypuose, sklypų dalyse, vandens, miško plotuose ar jų dalyse esantys statiniai ar kiti nekilnojamieji daiktai, kurie turi vertingųjų savybių ir kartu su jiems priskirta teritorija yra atskiri daiktinės teisės objektai ar gali jais būti.

15. **Kultūros paveldo objekto teritorija** – kultūros paveldo objekto užimamas ir jam naudoti reikalingas žemės sklypas ar kitas plotas, kuriam nustatomi paveldosaugos reikalavimai.

16. **Kultūros paveldo statinio remontas** – statinio remontas, kaip apibrėžta Statybos įstatyme, kai darbai nesusiję su statinio vertingųjų savybių keitimu. Kitais atvejais atliekami šio įstatymo apibrėžti konservavimo, restauravimo, pritaikymo ar atkūrimo darbai.

17. **Kultūros paveldo statinys** – vertingųjų savybių turintis pastatas, jo dalis, inžinerinis statinys ar jo išlikusi dalis, monumentalūs nekilnojamieji dailės kūriniai.

18. **Kultūros paveldo vietovė** – teritorija, kuri pasižymi istoriškai susiformavusiais ypatumais, visumos darna ir (ar) derme su gamtine aplinka ir kurioje yra kultūros paveldo objektų.

19. **Laikinis apsaugos reglamentas (specialieji paveldosaugos reikalavimai)** – dokumentas, kuriuo pagal Statybos įstatymą nustatomi konkrečios nekilnojamosios kultūros vertybės, jos teritorijos, konkretaus kultūros paveldo statinio arba nekilnojamosios kultūros vertybės teritorijoje ar apsaugos zonoje esančio statinio specialieji paveldosaugos reikalavimai.

20. **Nekilnojamosios kultūros paveldas** – kultūros paveldo dalis, kurią sudaro praeities kartų pastatytos, įrengtos, sukurtos ar istorinių įvykių sureikšmintos išlikusios ar neišlikusios medžiaginės kultūros vertybės, tiesiogiai susijusios su užimama ir joms naudoti reikalinga teritorija.

21. **Nekilnojamoji kultūros vertybė** – kultūros paveldo objekto ar vietovės reikšmingumą lemiančių vertingųjų savybių, visuomenei svarbių kaip jos kultūrinis turtas, visuma, neatsižvelgiant į tai, kam nuosavybės teise objektas ar vietovė priklauso.

22. **Nekilnojamosios kultūros vertybės tyrimas** – išlikusių, pakitusių ar prarastų vertingųjų savybių, nekilnojamosios kultūros vertybės istorinę raidą patvirtinančių faktų nustatymas, apibendrinimas ir dokumentavimas.

23. **Paveldo tvarkybos reglamentai** – privalomųjų tvarkybos norminių dokumentų, nustatančių darbų planavimo, projektavimo, vykdymo ir su tvarkyba susijusių procedūrų atlikimo taisykles ir reikalavimus, užtikrinančius autentiškumo išsaugojimą, sistemos dalis.

24. **Paveldosaugos reikalavimai** – saugomo objekto ar vietovės valdymo, naudojimo, disponavimo jais sąlygos, teritorijos ir apsaugos zonos žemės ir kitos specialiosios naudojimo sąlygos, įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytos vertingosioms savybėms apsaugoti.

25. **Paveldotvarka** – paveldosaugos norminių teisės aktų sistemos kūrimas, institucijų formavimas ir jų veiklos organizavimas, paveldosaugos programų projektų rengimas ir įgyvendinimas, tvarkybos administravimas, stebėseną.

26. **Pradinė apsauga** – šiame įstatyme nustatyti į Kultūros vertybių registrą įrašytų, bet saugomais nepaskelbtų kultūros paveldo objektų, taip pat statybos ar kitokių darbų metu naujai aptiktų nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos reikalavimai.

27. **Priežiūra** – valdytojų nuolat vykdomi kultūros paveldo objekto vertingųjų savybių nekeičiantys darbai, kuriems nereikalingas už šio objekto apsaugą atsakingos institucijos sutikimas.

28. **Pritaikymas** – kultūros paveldo objekto ar jo sudedamųjų dalių pertvarkymas naudoti, suderinant valdytojo ir visuomenės poreikius, minimaliai keičiant vertingąsias savybes ir sudarant galimybes atkurti būklę, buvusią iki šių pakeitimų, atliekant tyrimais pagrįstus tvarkomuosius paveldosaugos, statybos ir kraštotvarkos darbus.

29. **Restauravimas** – visų išlikusių kultūros paveldo objekto autentiškų dalių ar elementų konservavimas, atskirų neišlikusių elementų ar dalių atkūrimas, nekilnojamosios kultūros vertybės požymių išsaugojimas, atskleidimas ir išryškinimas atliekant tyrimais pagrįstus tvarkomuosius paveldosaugos, statybos ir kraštotvarkos darbus.

30. **Saugoma vietovė** – kultūros paveldo vietovė, kuri teisės aktų nustatyta tvarka paskelbta saugoma ir kuriai taikomi paveldosaugos reikalavimai arba kurios apsaugai Saugomų teritorijų įstatymo nustatyta tvarka įsteigtas istorinis nacionalinis parkas, istorinis regioninis parkas, kultūrinis rezervatas ar kultūrinis draustinis.

31. **Saugomas objektas** – kultūros paveldo objektas, šio įstatymo nustatyta tvarka paskelbtas saugomu objektu ar kultūros paminklu.

32. **Stebėseną** (monitoringas) – kultūros paveldo objektų, vietovių periodinis būklės ir jos kitimo stebėjimas, fiksavimas, vertingąsias savybes naikinančių ar žalojančių poveikių vertinimas, apibendrinimas ir prognozavimas.

33. **Taikomieji moksliniai tyrimai** – eksperimentiniai ir (arba) teoriniai pažinimo darbai, pirmiausia skiriami specifiniams praktiniams tikslams pasiekti arba uždaviniams spręsti.

34. **Tvarkyba** – nekilnojamajam kultūros paveldui išsaugoti atliekami darbai: taikomasis tyrimas, remontas, avarijos grėsmės pašalinimas, konservavimas, restauravimas, šių darbų planavimas ir projektavimas.

35. **Tvarkybos darbų projekto vykdymo priežiūra** – statytojo (užsakovo) organizuota priežiūra, kurios tikslas – kontroliuoti, kad kultūros paveldo objekto tvarkybos darbai būtų atliekami pagal projektą, paveldosaugos reikalavimus ir kokybiškai. Tokios priežiūros rezultatai pateikiami ataskaitoje.

36. **Tvarkomieji paveldosaugos darbai** – tvarkybos darbai, atliekami pagal specialias technologijas, užtikrinančias autentiškumo išsaugojimą.

37. **Tvarkomieji statybos darbai** – statybos ar griovimo darbai, kaip apibrėžta Statybos įstatyme, atliekami kultūros paveldo objekte, jo teritorijoje ar apsaugos zonoje, kultūros paveldo vietovėje.

38. **Užkonservavimas** – avarijos grėsmės pašalinimas ir kiti veiksmai, reikalingi kultūros paveldo statinio vertingosioms savybėms išsaugoti, kai laikinai sustabdomi jo tvarkybos darbai ar nustojama juo naudotis.

39. **Valdytojas** – kultūros paveldo objekto ir kitų nekilnojamųjų daiktų, esančių pavienio ar kompleksinio objekto teritorijoje arba vietovėje, savininkas ar kitoks valdymo teisių turėtojas.

40. **Vertingoji savybė** – kultūros paveldo objekto, vietovės, jų dalies ar elemento bruožas, vertingas etniniu, istoriniu, estetiniu ar moksliniu požiūriu.

41. **Vertingųjų savybių keitimas** – tvarkybos darbai, veikiantys vertingąsias savybes (avarijos grėsmės pašalinimas, konservavimas, pritaikymas, restauravimas, atkūrimas), taip parenkami ir atliekami pagal šio įstatymo nustatytus reikalavimus, kad būtų maksimaliai išsaugotas autentiškumas ir kultūros paveldo objektas ar vietovė būtų tinkami naudoti.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [X-1531](#), 2008-05-08, *Žin.*, 2008, Nr. 59-2203 (2008-05-24)

Nr. [XI-2389](#), 2012-11-08, *Žin.*, 2012, Nr. 136-6960 (2012-11-24)

3 straipsnis. Nekilnojamojo kultūros paveldo skirstymas

1. Nekilnojamasis kultūros paveldas skirstomas pagal sandarą ir pagal reikšmingumą lemiantį vertingųjų savybių pobūdį.

2. Nekilnojamas kultūros paveldas pagal sandarą yra:
- 1) pavienis objektas – vieta, statinys ar kitas nekilnojamas daiktas, turintis vertingųjų savybių;
 - 2) kompleksinis objektas – kultūros paveldo objektų grupė, reikšminga savo visuma;
 - 3) vietovė.
3. Nekilnojamas kultūros paveldas pagal reikšmingumą lemiantį vertingųjų savybių pobūdį ar jų derinį gali būti :
- 1) archeologinis – praeities ūkinės ar gynybinės veiklos, gyvenamosios, laidojimo ar kulto vietos, jų kompleksai arba vietovės, kurių vienintelis arba vienas iš pagrindinių mokslinių duomenų šaltinių yra archeologiniai tyrimai ir radiniai;
 - 2) povandeninis – po vandeniu ar iš dalies po vandeniu esantys archeologiniai objektai, vietovės ir reikšmingais pripažinti nekilnojamieji ar kilnojamieji daiktai, kurių vienintelis arba vienas iš pagrindinių mokslinių duomenų šaltinių yra povandeniniai tyrimai ir radiniai;
 - 3) mitologinis – reikšmingais pripažinti tautosakoje minimi senovės kulto ar kitos žmonių veiklos objektai;
 - 4) etnokultūrinis – reikšmingais pripažinti statiniai, jų kompleksai, vietos ar vietovės, atskleidžiančios etninės kultūros savitumą;
 - 5) architektūrinis – reikšmingais pripažinti architektūrinės kūrybos statiniai, jų dalys, priklausiniai ir tokių statinių vientisos architektūrinės kompozicijos ir (ar) vietų kompleksai, ansambliai, vietos bei vietovės;
 - 6) urbanistinis – reikšmingomis pripažintos istorinės miestų dalys, miesteliai ir panašios vietos bei vietovės;
 - 7) želdynai – kultūros paveldo objektai – reikšmingais pripažinti istoriniai želdynai (parkai, sodai ir kiti istoriniai želdynai);
 - 8) inžinerinis – reikšmingais pripažinti inžineriniai techniniai statiniai ir jų kompleksai, taip pat gamybinė ar technologinė įranga;
 - 9) istorinis – reikšmingais pripažinti objektai ar vietovės, susiję su svarbiais visuomenės, kultūros ir valstybės istorijos įvykiais ar asmenybėmis arba išgarsinti literatūros ar kitų meno kūrinių;
 - 10) memorialinis – objektai, skirti reikšmingiems kultūros ir valstybės istorijos įvykiams ar asmenybėms atminti;
 - 11) dailės – reikšmingais pripažinti monumentaliosios dailės kūriniai, koplytėlės, koplytstulpiai, stogastulpiai, monumentalieji kryžiai, memorialiniai statiniai ir kiti dailės kūriniai, tiesiogiai susiję su jų užimama ir naudoti reikalinga teritorija;
 - 12) sakralinis – objektai, vietos, jų kompleksai ir vietovės, reikšmingos religinėms bendruomenėms, bendrijoms ir centrams;
 - 13) kultūrinės raiškos – reikšmingais pripažinti individo ar individų grupės kūrybinių netradicinių ieškojimų padariniai.
4. Nekilnojamas kultūros paveldas yra sudėtinė kultūrinio kraštovaizdžio dalis, kurios vertingųjų savybių pobūdis taip pat gali būti pripažintas reikšmingu.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [X-1244](#), 2007-06-28, *Žin.*, 2007, Nr. 80-3218 (2007-07-19)

4 straipsnis. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga

1. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą sudaro:
- 1) apskaita;
 - 2) skelbimas saugomu;
 - 3) saugojimas – tvarkyba ir naudojimas;
 - 4) pažinimas, jo sklaida;
 - 5) atgaivinimas (reabilitacija).
2. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos reglamentavimas nustatomas vadovaujantis šiais apsaugos tikslais:
- 1) mokslinio pažinimo – išsaugoti archeologinius ir kitus unikalius istorinių duomenų, kuriuos galima perimti atliekant saugomo objekto ar vietovės mokslinius tyrimus, šaltinius.
 - 2) viešojo pažinimo ir naudojimo – sudaryti sąlygas dabarties ir ateities kartoms nekilnojamąjį kultūros paveldą pažinti, lankyti ir juo naudotis;

3) viešosios pagarbos – apsaugoti memorialinius ir sakralinius objektus, mirusiųjų ar žuvusiųjų palaidojimo ir atminimo vietas (karių, sukilėlių, pasipriešinimo okupantams dalyvių ir kitas neveikiančias kapines ar pavienius kapus).

3. Gali būti nustatomas vienas arba keli kultūros paveldo objekto ar vietovės apsaugos tikslai.

4. Nekilnojamojo kultūros paveldo teisinę apsaugą sudaro:

1) šio ir kitų įstatymų nustatyti paveldosaugos reikalavimai kultūros paveldo objektams, jų teritorijoms, vietovėms ir apsaugos zonoms;

2) Saugomų teritorijų įstatymo ir šio įstatymo nustatyti reikalavimai kultūros paveldo objektams, esantiems draustiniuose, rezervatuose, valstybiniuose parkuose;

3) Teritorijų planavimo įstatymo, Saugomų teritorijų įstatymo ir pagal šį įstatymą parengtų teritorijų planavimo dokumentų nustatyti reikalavimai;

4) valdytojų įsipareigojimai, nustatyti apsaugos sutartyse.

5. Įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyti paveldosaugos reikalavimai surašomi konkrečių kultūros paveldo objektų valdytojams įteikiamuose apsaugos reglamentuose.

ANTRASIS SKIRSNIS

NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS ADMINISTRAVIMAS

5 straipsnis. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos valstybinis administravimas

1. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos nacionalinę politiką formuoja Seimas, Vyriausybė, Kultūros ministerija, atsižvelgdami į Valstybinės kultūros paveldo komisijos teikiamus paveldosauginės patirties ir tendencijų vertinimus, analizes ir siūlymus.

2. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos valstybinį administravimą organizuoja ir už jį atsako kultūros ministras. Kultūros ministras įgalioja ministerijos padalinius ir prie ministerijos įsteigtas institucijas atlikti apsaugos funkcijas.

3. Savivaldybės atlieka Vietos savivaldos, šio ir kitų įstatymų savivaldybėms nustatytas funkcijas.

4. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos norminius teisės aktus pagal kompetenciją priima Vyriausybė, kultūros ministras, Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos (toliau – Departamentas) direktorius ir savivaldybės taryba.

5. Vyriausybė skelbia kultūros paminklais nacionalinio reikšmingumo lygmens kultūros paveldo objektus ir vietoves, atsako už tarptautinėmis sutartimis prisiimtų paveldosaugos įsipareigojimų įgyvendinimą, atlieka kitas įstatymų nustatytas funkcijas.

6. Kultūros ministras tvirtina valstybės biudžeto lėšomis finansuojamas nekilnojamojo kultūros paveldo paveldosaugos (apskaitos, paveldotvarkos, kontrolės, saugomų teritorijų apsaugos ir tvarkymo, kitas) programas, skelbia nekilnojamąsias kultūros vertybes valstybės saugomomis, teikia kultūros paveldo objektus ir vietoves įrašyti į tarptautinės svarbos kultūros paveldo objektų ar vietovių sąrašus, jeigu tarptautinėmis sutartimis nenustatyta kitaip, atlieka kitas įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytas funkcijas.

7. Kultūros ministerija kartu su Švietimo ir mokslo ministerija organizuoja nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialistų rengimą, profesinį mokymą ir tobulinimąsi.

8. Vyriausybės, ministerijų, kitų Vyriausybės įstaigų norminiai teisės aktai, susiję su nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga, prieš juos priimant turi būti pateikiami Kultūros ministerijai derinti teisės aktų nustatyta tvarka. Šio įstatymo reikalavimams prieštaraujantys savivaldos institucijų priimti teisės aktai turi būti sustabdyti ar panaikinti Savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo nustatyta tvarka.

9. Konkrečias nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos valstybinio administravimo funkcijas atlieka ir už jų vykdymą atsako Departamentas. Jis turi apskaitos, paveldotvarkos ir kontrolės tarnybas ir teritorinius padalinius. Departamentui vadovauja direktorius.

10. Departamentas:

1) metodiškai vadovauja nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugai;

2) rengia nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančių teisės aktų projektus;

3) naudoja nekilnojamojo kultūros paveldo apskaitos, paveldotvarkos ir kontrolės programoms skirtas valstybės biudžeto lėšas;

4) rengia nekilnojamojo kultūros paveldo apskaitos, paveldotvarkos ir kontrolės programas, organizuoja jų vykdymą. Šių programų ar jų dalių įgyvendinimą Departamentas gali pavesti pavaldžioms įstaigoms, įmonėms ir organizacijoms;

5) organizuoja ir koordinuoja nekilnojamojo kultūros paveldo inventorizavimą, atskleidimą ir stebėseną;

6) inicijuoja ir organizuoja kultūros paveldo objektų skelbimą valstybės saugomais, teikia siūlymus savivaldybės paveldosaugos padaliniams inicijuoti kultūros paveldo objektų skelbimą saugomais savivaldybės;

7) sudaro su valdytojais kultūros paveldo objektų apsaugos sutartis;

8) teikia Valstybinei kultūros paveldo komisijai ir Kultūros ministerijai metines nekilnojamojo kultūros paveldo apskaitos, paveldotvarkos ir kontrolės programų vykdymo ataskaitas, taip pat šias institucijas informuoja apie užfiksuotus šio įstatymo pažeidimus;

9) parengia ir išduoda nacionalinio ir regioninio reikšmingumo lygmens kultūros paveldo objektų apsaugos reglamentus;

10) teikia šiuo įstatymu pagrįstus apsaugos reikalavimus fiziniams ir juridiniams asmenims;

11) nagrinėja valdytojų skundus ir prašymus;

12) tvarko Kultūros vertybių registrą, kuriame registruojamos nekilnojamosios kultūros vertybės ir jų duomenys; pagal įstatymų nustatytus reikalavimus kaupia, tvarko ir saugo su šiuo registru susijusius dokumentus;

13) teikia Nekilnojamojo turto registro tvarkytojui įregistruoti nekilnojamuosius daiktus, kurie yra kultūros paveldo objektai, tokių objektų sudedamąsias dalis ar teritorijas, su nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga susijusius juridinius faktus;

14) teikia Nekilnojamojo turto kadastro tvarkytojui įrašyti arba pakeisti kultūros paveldo objektų, kaip daiktinės teisės objektų, įteisinimo ir apribojimų naudotis nekilnojamoju turtu duomenis;

15) administruoja kultūros paveldo objektų tvarkybą;

16) per mėnesį nuo pateikimo dienos teikia išvadą, ar valdytojų, ketinančių vykdyti kultūros paveldo objektų tvarkybą, parengti projektiniai siūlymai atitinka paveldosaugos reikalavimus;

17) organizuoja teritorijų planavimo dokumentų, įgyvendinančių šio įstatymo reikalavimus, rengimą;

18) tikrina, kaip vykdomas šis įstatymas ir kiti nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą reglamentuojantys teisės aktai, kontroliuoja, ar nepažeidžiami šie teisės aktai;

19) kontroliuoja kultūros paveldo tvarkybą ir priežiūrą, stabdo fizinių ir juridinių asmenų atliekamus veiksmus nekilnojamosiose kultūros vertybėse, jų teritorijose ir apsaugos zonose, jeigu nustatomi paveldosaugos reikalavimų pažeidimai;

20) nustato sužalotų nekilnojamųjų kultūros vertybių atkūrimo būdą ir nuostolių dydį;

21) organizuoja šio įstatymo nustatytą fizinių ir juridinių asmenų atestavimą;

22) pagal savo kompetenciją atlieka ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo subjekto funkcijas, vadovaudamasis Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymu;

23) turi teisę gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų, valdytojų, kitų fizinių ir juridinių asmenų informaciją apie kultūros paveldo objektus, apžiūrėti, fiksuoti ir tirti nekilnojamuosius kultūros vertybes ir nekilnojamuosius daiktus, kurie gali turėti vertingųjų savybių;

24) įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka surašo administracinės teisės pažeidimo protokolus, nagrinėja jo įgaliojimų sričiai priskirtas administracinių teisės pažeidimų bylas;

25) įstatymų nustatyta tvarka teikia ieškinius, prašymus, skundus teismui;

26) bendradarbiauja su atitinkamomis užsienio valstybių ir tarptautinėmis institucijomis;

27) atlieka kitas šio įstatymo ir kitų teisės aktų nustatytas funkcijas, vykdo kultūros ministro įsakymus.

11. Kad valstybinis valdymas būtų racionalus ir būtų galima rengti nekilnojamojo kultūros paveldo paveldotvarkos ir kitas apsaugos programas, kultūros ministro patvirtinta tvarka vykdoma stebėseną.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [X-1267](#), 2007-07-04, *Žin.*, 2007, Nr. 81-3325 (2007-07-21)

Nr. [X-1531](#), 2008-05-08, *Žin.*, 2008, Nr. 59-2203 (2008-05-24)

Nr. [XI-2389](#), 2012-11-08, *Žin.*, 2012, Nr. 136-6960 (2012-11-24)

Nr. [XII-549](#), 2013-10-10, *Žin.*, 2013, Nr. 111-5489 (2013-10-24)

6 straipsnis. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos administravimas savivaldybėse

1. Savivaldybėse Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir įstatymų nustatytas (priskirtas) nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos funkcijas atlieka savivaldybės institucijos teisės aktų nustatyta tvarka.

2. Saugomų statinių, statinių saugomų objektų teritorijose ir saugomose vietovėse projektavimo sąlygų sąvadus išduoda, tokių statinių projektų derinimą organizuoja ir leidimus statyti, rekonstruoti, remontuoti ar griauti tokius statinius išduoda savivaldybės institucijos šio, Vietos savivaldos ir Statybos įstatymų nustatyta tvarka.

3. Savivaldybių paveldosaugos padaliniai, atlikdami savivaldybei priskirtas valstybės saugomų objektų apsaugos funkcijas:

1) tarpininkauja tarp valdytojų ir Departamento: priima valdytojų prašymus, perduoda juos Departamentui su savo pasiūlymais ir teikia valdytojams atsakymus;

2) perduoda pranešimus šio įstatymo 10 straipsnio 1 ir 3 dalyse nurodytais atvejais;

3) tikrina kultūros paveldo objektų būklę, kaupia informaciją ir teikia ją Departamentui kultūros ministro patvirtinta stebėsenos tvarka;

4) informuoja Departamentą apie savivaldybės priimtus sprendimus dėl valstybės saugomų objektų bei vietovių;

5) teikia valdytojams šio įstatymo nuostatomis pagrįstus privalomus reikalavimus;

6) įstatymų nustatytais atvejais surašo administracinių teisės pažeidimų protokolus;

7) priima kitus sprendimus ir atlieka veiksmus pagal įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytus Departamento suteiktus įgaliojimus.

4. Savivaldybių paveldosaugos padaliniai savivaldybės tarybos paskelbtų saugomų objektų atžvilgiu atlieka funkcijas, nurodytas šio įstatymo 5 straipsnio 10 dalies 2, 7–11, 13–19 punktuose, taip pat:

1) rengia savivaldybės nekilnojamojo kultūros paveldo apskaitos, paveldotvarkos, švietimo, lavinimo ir kitas paveldosaugos programas ir organizuoja jų vykdymą;

2) inicijuoja ir organizuoja kultūros paveldo objektų skelbimą savivaldybės saugomais, teikia jų duomenis Kultūros vertybių registrui;

3) bendradarbiauja su kitų savivaldybių paveldosaugos padaliniais nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos srityje;

4) organizuoja tarptautinį bendradarbiavimą, susijusį su nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga;

5) teikia kitiems savivaldybės padaliniams, įmonėms, įstaigoms, organizacijoms, kitiems juridiniams ir fiziniams asmenims siūlymus, metodinę ir dalykinę pagalbą nekilnojamojo kultūros paveldo išaiškinimo, saugojimo, pažinimo sklaidos, atgaivinimo klausimais;

6) turi teisę gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų, valdytojų, kitų fizinių ir juridinių asmenų informaciją apie kultūros paveldo objektus, apžiūrėti, fiksuoti ir tirti nekilnojamąsias kultūros vertybes ir nekilnojamuosius daiktus, kurie gali turėti vertingųjų savybių;

7) pagal kompetenciją atlieka kitas įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytas funkcijas.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XI-2389](#), 2012-11-08, *Žin.*, 2012, Nr. 136-6960 (2012-11-24)

7 straipsnis. Valstybinė kultūros paveldo komisija

Valstybinė kultūros paveldo komisija yra Seimo, Respublikos Prezidento ir Vyriausybės ekspertas ir patarėjas valstybinės nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos politikos klausimais. Komisijos valdymą, finansavimą, uždavinius ir teises nustato Valstybinės kultūros paveldo komisijos įstatymas.

TREČIASIS SKIRSNIS

NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSKAITA IR KULTŪROS PAVELDO OBJEKTO SKELBIMAS SAUGOMU

8 straipsnis. Nekilnojamojo kultūros paveldo apskaita

1. Nekilnojamojo kultūros paveldo apskaitą sudaro inventorizavimas, konkrečių nekilnojamųjų kultūros vertybių atskleidimas ir registravimas.

2. Nekilnojamasis kultūros paveldas inventorizuojamas surašant visus galimus jam priskirti kūrinius ir kitus daiktus. Inventorizavimo duomenys nuolat tikslinami, kaupiami ir sisteminami. Inventorizavimo tvarkos aprašą tvirtina kultūros ministras.

3. Nekilnojamosioms kultūros vertybėms atskleisti atliekami tyrimai. Remiantis šių tyrimų duomenimis, nustatomas kultūros paveldo objektų ar vietovių ir jų vertingųjų savybių reikšmingumas, apibrėžiamos ar tikslinamos jų teritorijų ribos.

4. Konkrečių nekilnojamųjų kultūros vertybių atskleidimą organizuoja Departamentas ir savivaldybių institucijos. Tradicinės religinės bendruomenės, bendrijos ir centrai, mokslo ir studijų bei kitos valstybinės tyrimų institucijos gali organizuoti jų veiklos sritį atitinkančio ar nuosavybės teise turimo nekilnojamojo kultūros paveldo inventorizavimą ir atskleidimą, savo veiksmus derindamos su Departamentu.

5. Nekilnojamųjų kultūros vertybių reikšmingumą, kultūros paveldo objektų ar vietovių vertingąsias savybes nustato ir teritorijos ribas apibrėžia Departamento ir savivaldybių sudarytos nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos (toliau – vertinimo tarybos). Savivaldybės ar kelių savivaldybių sudarytos vertinimo tarybos sprendžia dėl savivaldybės teritorijoje esančio vietinio reikšmingumo lygmens nekilnojamojo kultūros paveldo vertingųjų savybių ir vietinio reikšmingumo lygmens nustatymo, vietinio reikšmingumo lygmens nekilnojamojo kultūros paveldo teritorijos ribų apibrėžimo ir apsaugos reikalingumo, apsaugos vietinio reikšmingumo lygmens nekilnojamosioms kultūros vertybėms netaikymo ar tokių vertybių apskaitos duomenų tikslinimo. Departamento vertinimo tarybos sprendžia dėl Lietuvos Respublikos teritorijoje esančio nekilnojamojo kultūros paveldo vertingųjų savybių nustatymo, teritorijos ribų apibrėžimo ir nacionalinio, regioninio ar vietinio reikšmingumo lygmens nekilnojamosioms kultūros vertybėms nustatymo, apsaugos reikalingumo, apsaugos nekilnojamosioms kultūros vertybėms netaikymo ar tokių vertybių apskaitos duomenų tikslinimo.

6. Nekilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo atrankos ir reikšmingumo lygmens nustatymo kriterijus, šių vertybių atskleidimui reikalingų tyrimų duomenų apimtį ir vertinimo tarybų pavyzdinius nuostatus tvirtina kultūros ministras.

7. Kultūros vertybių registras steigiamas, tvarkomas, naudojamas ir reorganizuojamas šio įstatymo, Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo, Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

8. Nekilnojamosios kultūros vertybės registruojamos vertinimo tarybai nusprendus, kad vertybei reikalinga apsauga. Tokios vertybės registruojamos kaip didelę mokslinę, istorinę ar kultūrinę reikšmę turintys pavieniai, kompleksiniai ar į kompleksus įeinantys kultūros paveldo objektai ar vietovės. Vertinimo tarybų sprendimai skelbiami Departamento ir vertinimo tarybas sudariusių savivaldybių interneto svetainėse, o informacija apie įregistravimą – Kultūros vertybių registre teisės aktų nustatyta tvarka.

9. Į Kultūros vertybių registrą ir pagal jo duomenis sudarytą nekilnojamosios kultūros vertybės pasą (registro duomenų išrašą) įrašomi šie kiekvienos registruojamos vertybės duomenys:

- 1) nekilnojamosios kultūros vertybės pavadinimas, jos unikalūs kodas, adresas;
- 2) vertinimo tarybos aktu (aktais) nustatytos vertingosios savybės ir kartu su vertybe saugotinos teritorijos ribos.

10. Departamentas kiekvienai registruotai nekilnojamajai kultūros vertybei nustato kodą, jį įrašo į Kultūros vertybių registrą ir tikslina jau įrašytus kultūros paveldo objekto ar vietovės žemės sklypams ir kitiems objekto ar vietovės teritorijoje esantiems nekilnojamesiems daiktams viešo registro (Nekilnojamojo turto registro) suteiktą kodą ar kodus, taip pat kitus teisės aktų nustatytus Kultūros vertybių registro duomenis.

11. Kultūros vertybių registras įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka ar pagal keitimosi duomenimis sutartis keičiasi reikalingais duomenimis su Nekilnojamojo turto registru ir kitais valstybės registrais, kadastrais, klasifikatoriais, specializuotais duomenų bankais, taip pat su valstybinių programų, teritorijų planavimo organizatoriais, jeigu jie yra valstybės ar savivaldybių institucijos. Kultūros vertybių registras turi teisę gauti reikalingus kitų valstybės registrų, kadastrų turimus duomenis neatlygintinai.

12. Kultūros vertybių registro duomenys yra vieši. Pagal duomenų teikimo sutartis šie duomenys neatlygintinai perduodami susijusiems registrams ir valstybės informacinėms sistemoms. Jų pagrindu Nekilnojamojo turto registro tvarkytojas atitinkamo nekilnojamojo daikto Nekilnojamojo turto registro įrašą neatlygintinai daro žymas apie šiuos juridinius faktus: nekilnojamojo daikto įrašymą į Kultūros vertybių registrą, jo buvimą kultūros paveldo objekto teritorijoje, vietovėje ar jų apsaugos zonose, nekilnojamosios kultūros vertybės specialiųjų naudojimo sąlygų nustatytus daiktinių teisių į nekilnojamąjį daiktą suvaržymus.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XI-2389](#), 2012-11-08, Žin., 2012, Nr. 136-6960 (2012-11-24)

Nr. [XII-549](#), 2013-10-10, Žin., 2013, Nr. 111-5489 (2013-10-24)

9 straipsnis. Nekilnojamųjų kultūros vertybių pradinė apsauga

1. Kultūros vertybių registre registruoto kultūros paveldo objekto, dėl kurio nėra priimtas sprendimas skelbti jį saugomu ar neskelbti, valdytojas, planuojantis atlikti kultūros paveldo objekto vertingąsias savybes galinčius pažeisti tvarkybos darbus, turi pateikti savivaldybės paveldosaugos padaliniui projektinius siūlymus arba raštu išdėstyti numatomus darbus. Savivaldybės paveldosaugos padalinys apie tai nedelsdamas praneša Departamentui.

2. Jeigu nustatoma, kad numatomi darbai žalos vertingąsias savybes, per 15 dienų turi būti inicijuojamas kultūros paveldo objekto skelbimas saugomu. Sprendimą inicijuoti kultūros paveldo objektą skelbti valstybės saugomu priima Departamentas, o savivaldybės saugomu – savivaldybės paveldosaugos padalinys.

3. Jei atliekant statybos ar kitokius darbus aptinkama archeologinių radinių ar nekilnojamojo daikto vertingųjų savybių, valdytojai ar darbus atliekantys asmenys apie tai privalo pranešti savivaldybės paveldosaugos padaliniui, o šis informuoja Departamentą. Departamentas gali sustabdyti darbus 15 dienų. Per šį terminą jis kartu su savivaldybės paveldosaugos padaliniu turi patikrinti pranešimą ir priimti sprendimą inicijuoti ar neinicijuoti aptiktos nekilnojamosios kultūros vertybės įregistravimą, kultūros paveldo objekto skelbimą saugomu ar aptiktos vertingosios savybės atskleidimą ir apsaugos reikalavimų patikslinimą.

4. Departamentas taip pat gali sustabdyti darbus 15 dienų, jei išaiškėja, kad buvo pažeisti šio straipsnio 1 ar 2 dalies reikalavimai.

5. Institucija, priėmusi sprendimą inicijuoti kultūros paveldo objekto skelbimą saugomu arba jau saugomo objekto naujai aptiktos vertingosios savybės nustatymą bei apsaugos reikalavimų pakeitimą, gali iki 6 mėnesių apriboti ar uždrausti darbus, kurie pačiame objekte, jo teritorijoje ar apsaugos zonoje galėtų pažeisti vertingąsias savybes. Jei teritorija ir apsaugos zona nenustatytos, apriboti ar uždrausti darbus galima iki 250 metrų atstumu nuo objekto. Jeigu dėl nepalankių klimato sąlygų trūkstami tyrimai neatliekami, terminas gali būti pratęstas. Bendras uždraudimo vykdyti darbus terminas negali būti ilgesnis negu 8 mėnesiai. Per šį terminą šio įstatymo nustatyta tvarka turi būti atlikti trūkstami tyrimai, parengtas ir suderintas teritorijos ir apsaugos zonos ribų projektas, reikalui esant, statinys užkonservuotas ir atlikti kiti kultūros paveldo objekto skelbimo saugomu procedūros veiksmams.

6. Pradinė apsauga netenka galios priėmus sprendimą skelbti kultūros paveldo objektą saugomu ar neskelbti saugomu arba pasibaigus terminui, nustatytam pagal šio straipsnio 5 dalį.

10 straipsnis. Kultūros paveldo objekto ir vietovės skelbimas saugomais

1. Departamentas ar savivaldybės institucija sprendimą inicijuoti kultūros paveldo objekto ar vietovės paskelbimą saugomais privalo įregistruoti Kultūros vertybių registre ir paskelbti Departamento ar savivaldybės interneto svetainėje, ir per 15 dienų po įregistravimo pranešti raštu visiems asmenims, kurių daiktinės teisės į nekilnojamuosius daiktus tokio kultūros paveldo objekto teritorijos ribose yra registruotos Nekilnojamojo turto registre.

2. Nacionalinio reikšmingumo lygmens kultūros paveldo objektus ir vietoves kultūros ministro teikimu, pritarus Valstybinei kultūros paveldo komisijai, Vyriausybė skelbia kultūros paminklais. Kultūros paminklus, kurie dėl išskirtinės mokslinės, istorinės ar kultūrinės vertės turi būti prieinami visuomenei, Vyriausybė kultūros ministro teikimu įrašo į Valstybinės reikšmės istorijos, archeologijos ir kultūros objektų sąrašą. Privačios nuosavybės prieinamų visuomenei lankyti kultūros paminklų, įrašytų į Valstybinės reikšmės istorijos, archeologijos ir kultūros objektų sąrašą, tvarkybos finansavimo ir tvarkomųjų paveldosaugos darbų išlaidų kompensavimo tvarką nustato Vyriausybė.

3. Nacionalinio reikšmingumo lygmens kultūros paveldo objektus ir vietoves, kurie neskelbiama kultūros paminklais, ir regioninio reikšmingumo lygmens kultūros paveldo objektus ir vietoves valstybės saugomais skelbia kultūros ministras. Objektai ir vietovės atrenkami atsižvelgiant į nustatytas nekilnojamojo kultūros paveldo objektų ir vietovių vertingąsias savybes ir reikšmingumo kriterijus, jų kultūrinę vertę ir visuomeninę reikšmę.

4. Vietinio reikšmingumo lygmens kultūros paveldo objektus ir vietoves savivaldybės saugomais skelbia savivaldybės taryba.

5. Teisės akte, kuris kultūros paveldo objektą ar vietovę skelbia valstybės saugomais ar kultūros paminklu, nurodomas apsaugos tikslas ar tikslai, reikšmingumą lemiančių vertingųjų savybių pobūdis ar jų derinys, patvirtinamos jų teritorijos ir apsaugos zonos ribos.

6. Kai kultūros paveldo objektas yra sunykęs, sunaikintas ar kitaip prarastas jo vertingosios savybės ir yra nustatytos šių pradimų priežastys ir (ar) kaltininkai arba kultūros paveldo objektas ar

vietovė neatitinka nustatytų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų ar vietovių reikšmingumo kriterijų ir vertingųjų savybių ir apie tai ne mažiau kaip prieš 3 mėnesius paskelbiama spaudoje, priimamas kultūros paveldo objekto ar vietovės skelbimo saugomu aktą naikinantis ar keičiantis sprendimas. Priėmus kultūros paveldo objekto apsaugą naikinantį sprendimą, toks objektas ar vietovė iš Kultūros vertybių registro neišbraukiami.

7. Kultūros vertybių registre turi būti įrašomi šie saugomų kultūros paveldo objektų ir vietovių duomenys:

1) apsaugą įteisinantys, teritoriją ir apsaugos zonas patvirtinantys teisės aktai ir jų pakeitimai, šiuos aktus registruojančių registrų įrašų kodai;

2) už kultūros paveldo objekto ar vietovės apsaugą atsakinga institucija;

3) su valdytoju sudarytos apsaugos sutarties sąlygos, jeigu tokia sutartis sudaroma;

4) saugomos teritorijos, kurioje yra kultūros paveldo objektas ar vietovė, pavadinimas.

8. Jeigu kultūros paveldo objekte esančio kilnojamojo daikto, saugomo pagal Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymą, paskirtis neatsiejama nuo objekto paskirties, o daiktas su objektu yra istoriškai susijęs ir objektui suteikia papildomos reikšmės, šis daiktas Kultūros vertybių registre įrašomas kaip daiktas, esantis viena iš objekto vertingųjų savybių. Kultūros paveldo objektą skelbiant valstybės saugomu, kilnojamoji kultūros vertybė, nurodyta kaip vertingoji savybė, tampa saugoma ir šio įstatymo.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XII-416](#), 2013-06-27, *Žin.*, 2013, Nr. 76-3833 (2013-07-16)

11 straipsnis. Kultūros paveldo objektų ir vietovių teritorijos, apsaugos zonos bei pozoniai

1. Kultūros paveldo objektas saugomas kartu su jo užimama ir jam nustatyta teritorija. Ši teritorija nuo kultūros paveldo objekto neatsiejama.

2. Kultūros paveldo objekto teritorijos ir kultūros paveldo vietovės ribos apibrėžiamos remiantis istorinių ir kitų tyrimų duomenimis, taip, kad sutaptų su esamų sklypų ar jų dalių, kurie yra daiktinės teisės objektai, ribomis arba kitokiomis nekilnojamųjų daiktų, gamtinių ar antropogeninių elementų ribomis.

3. Kultūros paveldo vietovių teritorijos nustatomos Teritorijų planavimo ir šio įstatymo nustatyta tvarka parengtuose dokumentuose.

4. Povandeninio paveldo objektų bei vietovių teritorijos ir miškuose esančių kultūros paveldo objektų teritorijos apibūdinamos, nustatomos, įteisinamos kaip civilinės teisės objektai ir įregistruojamos Kultūros vertybių registre šio įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

5. Konservacinė (saugojimo) paskirtis nustatoma saugomo objekto teritorijoje esantiems sklypams ar jų dalims, kurie yra daiktinės teisės objektai.

6. Saugomam objektui ar vietai nustatoma žmogaus veiklos neigiamą poveikį švelninanti tarpinė apsaugos zona. Ši zona gali turėti vieną arba abu šiuos skirtingo apsaugos ir naudojimo režimo pozoneis:

1) apsaugos nuo fizinio poveikio pozonį – už kultūros paveldo objekto teritorijos esantys žemės sklypai ar jų dalys su ten esančiais kitais nekilnojamaisiais daiktais, taip pat miško ir vandens plotai, kuriems taikomi šio įstatymo ir kitų teisės aktų reikalavimai, draudžiantys šiame pozonyje veiklą, galinčią fiziškai pakenkti kultūros paveldo objekto vertingosioms savybėms;

2) vizualinės apsaugos pozonį – už kultūros paveldo objekto teritorijos ar apsaugos nuo fizinio poveikio pozonio esantys žemės sklypai ar jų dalys su ten esančiais kitais nekilnojamaisiais daiktais, kuriems taikomi šio įstatymo ir kitų teisės aktų reikalavimai, draudžiantys šiame pozonyje veiklą, galinčią trukdyti apžvelgti kultūros paveldo objektą.

7. Apsaugos zonos ribos nustatomos vadovaujantis Teritorijų planavimo ir šiuo įstatymu. Draustinyje ar rezervate esančio kultūros paveldo objekto apsaugos zonos ribos nenustatomos. Šiuo atveju draustinio ar rezervato teritorijų planavimo dokumentai ir (ar) šių saugomų teritorijų nuostatai papildomi apsaugos nuo galimo neigiamo veiklos gretimose teritorijose poveikio reikalavimais.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XI-2389](#), 2012-11-08, *Žin.*, 2012, Nr. 136-6960 (2012-11-24)

12 straipsnis. Kultūros paveldo objektų ženklėjimas

1. Saugomi objektai ženklėjami tipinėmis lentomis ir rodyklėmis Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos patvirtinta tvarka.

2. Istoriniai kultūros paveldo objektai gali būti ženklinami individualiai sukurtais lentomis ir rodyklėmis, memorialiniais statiniais ar įamžinami atkurtais statiniais, parodančiais vertingąsias buvusių statinių savybes.

KETVIRTASIS SKIRSNIS

NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO SAUGOJIMAS

13 straipsnis. Saugojimo režimai

1. Saugomiems objektams ir jų teritorijoms gali būti nustatyti šie saugojimo režimai: rezervinis, autentiškos paskirties ir tausojamo naudojimo.

2. Rezervinis režimas taikomas tiems kultūros paveldo objektams, kuriuos tikslinga išsaugoti, kad ateityje būtų galima juos ištirti panaudojant didesnes mokslo galimybes. Šiuose objektuose draudžiama mokslinius duomenis galinti sunaikinti veikla – ardomieji tyrimai, tvarkybos darbai, ūkinė veikla. Objektų, kuriems taikomas rezervinis režimas, sąrašą tvirtina kultūros ministras.

3. Autentiškos paskirties režimas nustatomas tiems kultūros paveldo objektams, kurių naudojimas pirminiu ar istoriškai susiklosčiusiu būdu užtikrintų jų priežiūrą ir geriau nei kitoks naudojimas atskleistų saugomo objekto vertingąsias savybes.

4. Tausojamo naudojimo režimas nustatomas tiems kultūros paveldo objektams, kuriems išsaugoti tikslinga parinkti tokį naudojimo būdą ir pritaikymą, kad mažiausiai būtų sužalotos objekto vertingosios savybės, o valdytojas būtų suinteresuotas jį prižiūrėti.

5. Kultūros paveldo objektams ir teritorijoms autentiškos paskirties ar tausojamo naudojimo režimą nustato institucija, paskelbusi objektą saugomu. Tokiems objektams konservacinė (saugojimo) paskirtis gali būti nustatoma ne kaip pagrindinė, o kaip papildoma.

14 straipsnis. Valdytojo teisės ir pareigos

1. Valdytojas turi teisę:

1) naudotis savo valdomu turtu pagal paskirtį, nepažeisdamas šiame ir kituose įstatymuose nustatytų reikalavimų;

2) gauti metodinę, techninę, finansinę ir (ar) kitokią paramą kultūros paveldo objekto priežiūrai ir tvarkybai, susipažinti su valstybės ir savivaldybių institucijų turima tyrimų medžiaga ir kita informacija apie kultūros paveldo objektą;

3) gauti informaciją apie skelbiamą saugoma arba numatomą paskelbti saugoma nekilnojamąją kultūros vertybę, vietovei apsaugoti steigiamą draustinį ar rezervatą ir dėl to jo valdomam turtui (daiktams) nustatomus paveldosaugos reikalavimus;

4) teikti pasiūlymus, pastabas ir pretenzijas dėl jo turto įregistravimo Kultūros vertybių registre, paskelbimo saugomais kultūros paveldo objektu, vietove ar kultūros paminklu;

5) kreiptis į teismą, jeigu kultūros paveldo objektas ar vietovė paskelbti saugomais ir veiklos sąlygos ar apribojimai nustatyti ar pakeisti neatsižvelgus į jo pretenzijas arba jei jo netenkina kompensacijos už veiklos apribojimus dydis.

2. Saugomo objekto valdytojas turi teisę šio įstatymo 16 straipsnyje nustatytais sąlygomis sudaryti apsaugos sutartį, kurioje prisiimtų papildomus įsipareigojimus ir (ar) nurodytų kompensavimo už kultūros paveldo saugojimą būdus.

3. Valdytojo pareiga išsaugoti nekilnojamąją kultūros vertybę. Valdytojas privalo:

1) prižiūrėti kultūros paveldo objektą, jo teritoriją, vietovę, laiku šalinti atsiradusius defektus ir apsaugoti statinius nuo neigiamo aplinkos poveikio; patalpose, kurių interjeras vertingas, palaikyti reikiamą mikroklimatą; laiku atnaujinti želdinius, šalinti savaime užaugančius augalus, teritorijoje šienauti žolę ir genėti medžius, valyti šiukšles, šalinti taršos šaltinius; istorinius želdynus – kultūros paveldo objektus prižiūrėti ir tvarkyti pagal kultūros ministro patvirtintą paveldo tvarkybos reglamentą, skirtą istorinių želdynų tvarkybai ir suderintą su Aplinkos ministerija;

2) pranešti už apsaugą atsakingai institucijai apie nekilnojamajai kultūros vertybei iškilusią grėsmę, kurios pats pašalinti nepajėgia arba tam neturi reikiamos kvalifikacijos ar leidimo;

3) leisti kultūros ministro nustatyta tvarka Departamento, savivaldybės paveldosaugos padalinio, taip pat Valstybinės kultūros paveldo komisijos nariams ir pareigūnams ar jų įgaliotiems specialistams apžiūrėti kultūros paveldo objektą ar vietovę, fiksuoti kultūros paveldo objekto ar vietovės būklę ir sutartomis sąlygomis atlikti tyrimus. Šiuo atveju šalys turi suderinti tyrimų trukmę, sklypų ribas, darbų atlikimo laiką ir nuostolių kompensaciją;

4) savivaldybės paveldosaugos padaliniui pateikti saugomo objekto ar objekto, kuriam pradėta paskelbimo saugomu procedūra, tvarkybos projektus ir visus projektus, kurių įgyvendinimas paveiktų tokio objekto aplinką;

5) sudaryti šio įstatymo ir kitų įstatymų reikalavimus atitinkančias sąlygas visuomenei lankyti ir pažinti nekilnojamąsias kultūros vertybes;

6) leisti už apsaugą atsakingai institucijai kultūros paveldo objektą ženklinti tipinėmis ir (ar) individualiai sukurtais lentomis ir rodyklėmis;

7) įgyvendinti apsaugos techninių priemonių įrengimo ir kitus neatidėliotinus saugojimo darbus, nustatytus kultūros ministro.

4. Valdytojas savomis lėšomis gali finansuoti kultūros paveldo apsaugos specialiųjų planų rengimą.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [X-1244](#), 2007-06-28, *Žin.*, 2007, Nr. 80-3218 (2007-07-19)

Nr. [X-1531](#), 2008-05-08, *Žin.*, 2008, Nr. 59-2203 (2008-05-24)

Nr. [XI-2389](#), 2012-11-08, *Žin.*, 2012, Nr. 136-6960 (2012-11-24)

15 straipsnis. Sandoriai dėl kultūros paveldo objektų

1. Pardavėjas ar kitaip valdymo teises perduodantis kultūros paveldo objekto valdytojas (toliau – perdavėjas) apie ketinimą sudaryti sandorį ne vėliau kaip prieš mėnesį informuoja savivaldybės paveldosaugos padalinį. Per tą laiką šis padalinys turi patikrinti, ar tokio objekto ir jo vertingųjų savybių būklė atitinka nekilnojamosios kultūros vertybės pase užfiksuotą būklę.

2. Kultūros paveldo objekto būklė tikrinama kultūros ministro nustatyta tvarka. Patikrinimo aktas, jei tokiam objekte nebuvo atliekami tvarkybos darbai, jei nenustatyta jo sužalojimų ir jei nebuvo pažeisti jo naudojimo reikalavimai, galioja 6 mėnesius nuo akto surašymo dienos. Perdavėjo ar įgijėjo pageidavimu už Vyriausybės nustatyto dydžio valstybės rinkliavą toks būklės patikrinimas gali būti atliktas ne vėliau kaip per 15 darbo dienų nuo pranešimo apie ketinimą sudaryti sandorį.

3. Kultūros paveldo objekto perdavėjo teisės, pareigos ir atsakomybė, patikrinus objekto būklę, pereina naujam valdytojui (įgijėjui) nuo perdavimo ir priėmimo akto pasirašymo. Jeigu patikrinimo metu nustatyta būklė neatitinka nekilnojamosios kultūros vertybės pase užfiksuotos būklės, už tai atsako perdavėjas.

16 straipsnis. Apsaugos sutartys

1. Apsaugos sutartimis yra nustatomi statinių servitutai ir įteisinami kiti kultūros paveldo objektų ir vietovių paveldosaugos reikalavimai.

2. Sutartis su žemės, miško ir vandens telkinių savininkais ir naudotojais, kurių žemė, miškas ar vandens telkinys yra saugomoje teritorijoje, gali sudaryti Vyriausybės įgaliota institucija, atsakinga už saugomos teritorijos apsaugą.

3. Apsaugos sutartis su Kultūros vertybių registre registruotų kultūros paveldo objektų valdytojais ir su objektų teritorijose ir apsaugos zonose esančių sklypų ar nekilnojamųjų daiktų valdytojais gali sudaryti Departamentas, savivaldybės paveldosaugos padalinys, fondai ar kitos viešosios įstaigos, kurių funkcija yra kultūros paveldo apsauga.

4. Apsaugos sutarčių sudarymo tvarką nustato Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.

5. Apsaugos sutartys registruojamos Nekilnojamojo turto registre. Keičiantis valdytojui, sutartyje surašyti paveldosaugos reikalavimai pereina kartu su objektu naujam valdytojui.

6. Apsaugos sutartys gali nustatyti:

1) valdytojo įsipareigojimą nestatyti statinių, galinčių užstoti ar pakeisti esamą vietovaizdį;

2) valdytojo įsipareigojimą nevykdyti konkrečių veiksmų, kurie keistų vertingąsias savybes ar trukdytų visuomenei jas pažinti;

3) kultūros paveldo objekto lankymo sąlygas ir (ar) užmokestį už lankymą;

4) metodinę, techninę, finansinę ir (ar) kitokią paramą kultūros paveldo objekto tvarkybai;

5) vienkartinę kompensaciją valdytojui, jei sutarti įsipareigojimai gerokai sumažina iš valdomo objekto gaunamą naudą.

7. Už konkretaus saugomo objekto ar vietovės apsaugą atsakinga institucija apsaugos sutartyje gali sukonkretinti paveldosaugos reikalavimų taikymą ir nustatyti papildomas saugojimo priemones.

17 straipsnis. Moksliniam pažinimui saugomo nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga

1. Moksliniam pažinimui saugomame objekte, jo teritorijoje, vietovėje draudžiama:

1) be institucijos, atsakingos už apsaugą, sutikimo atidengti autentiškas vertybės pase pažymėtas netirtas saugomas dalis ar elementus, atkasti netirtus pastatų rūsius, atidaryti laidojimo kriptas ar rūsius, atidengti ir judinti archeologinius sluoksnius, naudoti metalo, elektroninius ar kitokius iešiklius;

2) saugomo objekto teritorijoje, vietovėje ir jų apsaugos nuo fizinio poveikio pozonyje atlikti bet kokius vandens lygį keičiančius darbus arba veiksmus, galinčius sukelti grunto deformaciją ir vibraciją sausumoje ar po vandeniu, vandens bangavimą;

3) saugomo archeologinio objekto teritorijoje plėtoti žemdirbystę ar miškų ūkį, išskyrus savaime užaugančių medžių ir krūmų šalinimą;

4) be institucijos, atsakingos už apsaugą, sutikimo judinti, tirti, iškelti povandeninius objektus, atskiras jų dalis ar archeologinius radinius vidaus vandenyse, teritorinėje jūroje ir gretutinėje zonoje, kaip apibrėžta Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse.

2. Apsaugos sutartimi gali būti nustatytos sąlygos saugomo objekto teritoriją ar vietovę ribotai naudoti žemės ūkio, miškų ūkio ar kitokia paskirtimi.

3. Neištirtame moksliniam pažinimui saugomame objekte valdytojas gali vykdyti tik priežiūros ir konservavimo darbus.

4. Jeigu prižiūrėti ir naudoti moksliniam pažinimui saugomą objektą, vietovę ar jų dalį valdytojui yra nuostolinga, jis gali kreiptis į instituciją, atsakingą už objekto ar vietovės apsaugą, ir prašyti leidimo organizuoti mokslinį to objekto, vietovės ar jų dalies ištyrimą arba perimti iš jo saugomą objektą, vietovę ar jų dalį. Ištirto objekto, vietovės ar jų dalies apsaugos reikalavimai gali būti pakeičiami teisės akte, skelbiančiame objektą saugomu, iš apsaugos tikslų išbraukus mokslinį pažinimą.

18 straipsnis. Nekilnojamojo kultūros paveldo tyrimas

1. Tyrimai yra nekilnojamojo kultūros paveldo apskaitos, tvarkybos, pažinimo ir jo sklaidos pagrindas.

2. Nekilnojamojo kultūros paveldo fundamentinį mokslinį tyrimą, atliekamą valstybės biudžeto lėšomis, pagal valstybines programas vykdo mokslo ir studijų bei kitos valstybinės tyrimų institucijos. Taikomuosius mokslinius ardomuosius tyrimus vykdo atitinkamos srities institucijos, mokslininkai ir kultūros ministro patvirtinta tvarka atestuoti tyrėjai.

3. Įstatymų nustatyta tvarka vertinant planuojamos ūkinės veiklos poveikį aplinkai, tos veiklos organizatorius (užsakovas) Departamentui užsako poveikio vertinimui būtinus taikomuosius mokslinius nekilnojamojo kultūros paveldo tyrimus. Jie atliekami už planuojamos ūkinės veiklos organizatoriaus lėšas.

4. Taikomuosius mokslinius tyrimus, privalomus atlikti prieš kultūros paveldo objekto tvarkybos projektavimą ar tvarkybos metu, organizuoja Departamentas, kai objektas yra saugomas valstybės, arba savivaldybės paveldosaugos padalinys, kai objektas saugomas savivaldybės. Už valdytojui ar kitam tvarkybos organizatoriui išduodamas tyrimų išvadas imama Vyriausybės nustatyto dydžio valstybės rinkliava. Kai atliekant tvarkybos darbus išaiškėja naujos vertingosios savybės, atskleidimui reikalingus papildomus tyrimus organizuoja už apsaugą atsakinga institucija. Juos gali finansuoti valdytojas ar kitas tvarkybos organizatorius, norintis paspartinti tyrimus.

5. Tyrimų metu rasti archeologiniai radiniai, jei yra galimybių, saugomi ir eksponuojami jų radimo vietoje. Kitais atvejais kultūros ministro patvirtinta tvarka jie perduodami muziejams, turintiems sąlygas išsaugoti ir eksponuoti. Už visuomenės poreikiams paimtus lobius atlyginama kultūros ministro patvirtinta tvarka.

6. Ardomieji tyrimai atliekami paveldo tvarkybos reglamentų nustatyta tvarka. Tyrimų ataskaitos rengiamos kultūros ministro patvirtinta tvarka. Leidimus ardomiesiems tyrimams išduoda Departamentas ir praneša apie tai savivaldybės paveldosaugos padaliniams. Tyrimų ataskaitų ir publikacijų kopijos turi būti pateiktos Departamentui ir registruojamos Kultūros vertybių registre.

7. Tyrimų užsakovas atlygina valdytojui padarytus nuostolius.

19 straipsnis. Viešajam pažinimui ir naudojimui saugomo nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga

1. Viešajam pažinimui ir naudojimui saugomo objekto, kitokio objekto, esančio viešajam pažinimui ir naudojimui saugomame kompleksiniame objekte, vietovėje, valdytojas gali juo naudotis nekilnojamosios kultūros vertybės pase nurodytais būdais.

2. Viešajam pažinimui ir naudojimui saugomame objekte, jo teritorijoje, vietovėje draudžiama:

1) naikinti ar kitaip žaloti nekilnojamosios kultūros vertybės pase nurodytas vertingąsias savybes;

2) teritorijoje ir apsaugos zonoje statyti statinius, kurie aukščiau, apimtimi ar išraiška nustelbtų kultūros paveldo objektą ar objektus arba trukdytų juos apžvelgti;

3) naikinti ar žaloti paminklines lentas, nekilnojamosios kultūros vertybės informacinius stendus arba kultūros paveldo objekto ar vietovės teritorijos riboženklis.

3. Nekilnojamosios kultūros vertybės pase nurodytoms viešajam pažinimui ir naudojimui saugomo objekto ar vietovės neištirtoms dalims galioja šio įstatymo 17 straipsnio reikalavimai.

4. Viešajam pažinimui ir naudojimui saugomoje nekilnojamojoje kultūros vertybėje draudžiami vertingąsias savybes naikinantys statybos darbai: kultūros paveldo objektą pritaikyti kitiems, negu nurodyta nekilnojamosios kultūros vertybės pase, naudojimo būdams; padidinti saugomų statinių naudojimo intensyvumą, pristatyti priestatus, papildomus aukštus, įrengti naujas mansardas, formuoti naują planinę struktūrą ir kitaip naikinti autentiškumo požymius.

5. Jeigu valdytojas įrodo, kad saugomo objekto naudojimas tokios vertybės pase nustatytais naudojimo būdais ir apimtimi yra nuostolingas, nepateisina jo išlaikymo išlaidų ir kad nėra norinčiųjų perimti kultūros paveldo objektą naudoti nepažeidžiant vertingųjų savybių, už šio objekto apsaugą atsakinga institucija pasiūlo valdytojo lėšomis atlikti visus būtinus mokslinio ištirimo ir dokumentų tvarkymo darbus, kad būtų galima nustatyti galimus pakeitimus, mažiausiai kenksiančius vertingosioms savybėms, arba pareikalauja objektą užkonservuoti. Pastaruoju atveju užkonservavimo išlaidas kultūros ministro patvirtinta tvarka kompensuoja už objekto apsaugą atsakingos institucijos.

6. Siekiant, kad saugomo objekto ar vietovės vertingosioms savybėms nebūtų padaryta neigiamo poveikio, turi būti gautas už kultūros paveldo apsaugą atsakingos institucijos sutikimas, jeigu norima:

1) dalyti į atskiras dalis nekilnojamosios kultūros vertybės teritorijoje esančius sklypus ir keisti jų ribas, išskyrus Saugomų teritorijų įstatymo nustatytus atvejus;

2) kultūros paveldo objekto teritorijoje keisti žemės naudojimo būdą, užstatymo tankį, intensyvumą, tipą, pastatų ar statinių paskirtį;

3) nekilnojamosios kultūros vertybės teritorijoje ir apsaugos zonoje statyti statinius ir įrenginius, keisti upių vagas, keisti esamus ir įrengti naujus vandens telkinius, keisti reljefą, steigti naujus ar plėsti esamus karjerus, sodinti vertingąsias savybes užstosiančius želdinius;

4) įrengti komercines reklamas, lauko antenas ir kitus techninius įrenginius saugomų statinių išorėje.

7. Sutikimas pagal šio straipsnio 6 dalį nebūtinai, jeigu tokie veiksmai leidžiami pagal nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentus, kuriuose nustatomas galimas kiekvieno sklypo naudojimo būdas, užstatymo tankis, intensyvumas ir statinių aukštis.

8. Kultūros paveldo objektuose, jų teritorijose ir apsaugos zonose reklama įrengiama pagal kultūros ministro patvirtintas taisykles.

9. Privačios nuosavybės teise valdomo kultūros paveldo objekto valdytojas gali imti užmokestį už kultūros paveldo statinio vidaus patalpų bei teritorijos lankymą ar rinkti iš lankytojų aukas (užmokestį) kultūros paveldo objekto priežiūrai ir tvarkybai, reikalauti atlygio už objekto vaizdo naudojimą komercinei reklamai.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XI-2389](#), 2012-11-08, Žin., 2012, Nr. 136-6960 (2012-11-24)

Nr. [XII-549](#), 2013-10-10, Žin., 2013, Nr. 111-5489 (2013-10-24)

20 straipsnis. Viešosios pagarbos nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga

1. Visos kapinės priežiūros pagal Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos patvirtintas kapinių tvarkymo taisykles. Neveikiančių kapinių teritorijoms nustatoma pagrindinė konservacinė (saugojimo) žemės naudojimo paskirtis, o ši gali būti pakeista tik pripažinus kitokio visuomenės poreikio viršenybę ir perkėlus mirusiųjų palaikus.

2. Viešosios pagarbos nekilnojamojo kultūros paveldo vieta gali būti saugoma, nors ir nėra jokių žmogų, įvykį ar kitokias jos vertingąsias savybes liudijančių autentiškų dalių ar elementų. Ši vieta žymima paminklinėmis lentomis, skulptūros kūrinių, memorialiniais statiniais, buvusią įvykio ar gyvenamąją aplinką parodančiais daiktais. Draudžiama griauti ar žaloti statinius, skirtus tokios

vietos vertingosioms savybėms pažymėti. Šie statiniai gali būti keičiami ar statomi nauji tik gavus už tos vietos apsaugą atsakingos institucijos sutikimą.

21 straipsnis. Nekilnojamojo kultūros paveldo, esančio draustinyje, rezervate, valstybiniame parke, apsauga

1. Nekilnojamasis kultūros paveldas, esantis draustinyje, rezervate, valstybiniame parke, saugomas pagal šio įstatymo ir Saugomų teritorijų įstatymo reikalavimus.

2. Kultūros paveldo vietovių apsaugai Saugomų teritorijų įstatymo nustatyta tvarka gali būti steigiami istoriniai nacionaliniai parkai, kultūriniai rezervatai ir kultūriniai draustiniai.

3. Kultūros ministras tvirtina kultūrinių rezervatų (rezervatų-muziejų) naudojimo ir lankymo tvarkos aprašą ir kultūrinių rezervatų (rezervatų-muziejų), istorinių nacionalinių parkų steigimo kriterijus, teikia, jeigu tarptautinėse sutartyse nenustatyta kitaip, įrašyti šias saugomas teritorijas į tarptautinius saugomų teritorijų sąrašus, steigia valstybinių kultūrinių rezervatų ir istorinių nacionalinių parkų direkcijas ir tvirtina teritorijų planavimo dokumentus, nurodytus Saugomų teritorijų įstatyme.

4. Kultūros ministerija atlieka šias valstybinių kultūrinių rezervatų (rezervatų-muziejų), istorinių nacionalinių parkų, valstybinių kultūrinių draustinių valdymo funkcijas:

- 1) organizuoja apsaugos strategijos ir tvarkymo programų rengimą;
- 2) rengia teisės aktų projektus;
- 3) organizuoja teritorijų planavimo dokumentų rengimą;
- 4) organizuoja tarptautinį bendradarbiavimą;
- 5) atlieka kitas įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytas funkcijas.

5. Departamentas, vykdydamas nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą draustiniuose, rezervatuose ir valstybiniuose parkuose, kontroliuoja:

1) kaip laikomasi nustatyto apsaugos ir naudojimo režimo, kaip užtikrinama kultūros paveldo objektų apsauga ir tvarkyba, kaip įgyvendinamos tikslinės programos;

2) veiklą valstybiniuose draustiniuose, susijusią su draustinių nuostatuose ir teritorijų planavimo dokumentuose nustatytais paveldosaugos reikalavimais.

6. Savivaldybės institucijos prižiūri saugomose teritorijose esančių savivaldybės paskelbtų saugomais kultūros paveldo objektų ir vietovių naudojimą ir juose atliekamus statybos ar tvarkybos darbus, kontroliuoja, kaip užtikrinama savivaldybės saugomų objektų, vietovių apsauga ir kaip laikomasi nustatyto apsaugos ir naudojimo režimo planuojant ar vykdant veiklą, rengia savivaldybės saugomų kultūros paveldo objektų apsaugos reglamentus, organizuoja kultūros paveldo vietovių ir jų apsaugos zonų tvarkymo planų rengimą.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XI-2389](#), 2012-11-08, *Žin.*, 2012, Nr. 136-6960 (2012-11-24)

22 straipsnis. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga ir teritorijų planavimas

1. Nekilnojamosios kultūros vertybės, jų teritorijos, apsaugos zonos tvarkomos ir veikla jose plėtojama pagal kompleksinio ir specialiojo teritorijų planavimo, strateginio planavimo dokumentus, apsaugos reglamentus ir jais nustatomus paveldosaugos reikalavimus, parengtus vadovaujantis šio įstatymo ir Teritorijų planavimo įstatymo nuostatomis.

2. Kultūros paveldo objektai, jų teritorijos, kultūros paveldo vietovės ir jų apsaugos zonos tvarkomi ir veikla juose plėtojama:

1) kultūros paveldo objektai, jų teritorijos ir apsaugos zonos – pagal paveldosaugos reikalavimus, nustatomus kultūros paveldo objektų tipiniuose apsaugos reglamentuose, tvirtinamuose Vyriausybės, ir individualiuose apsaugos reglamentuose, parengtuose ir patvirtintuose kultūros ministro nustatyta tvarka;

2) kultūros paveldo vietovės ir jų apsaugos zonos – pagal nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentus – tvarkymo planus. Tvarkymo planai kultūros ministro ir aplinkos ministro nustatyta tvarka gali būti rengiami ir kompleksiniams kultūros paveldo objektams. Kompleksinių kultūros paveldo objektų ir jų apsaugos zonų tvarkymo planai prilyginami kultūros paveldo vietovių ir jų apsaugos zonų tvarkymo planams ir rengiami bei tvirtinami tokia pačia tvarka kaip ir kultūros paveldo vietovių ir jų apsaugos zonų tvarkymo planai.

3. Kultūros paveldo vietovių ir jų apsaugos zonų tvarkymo planas yra specialiojo teritorijų planavimo dokumentas, kuriame nustatomi nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos ir veiklos

plėtojimo kultūros paveldo vietovėje ir jos apsaugos zonoje paveldosaugos reikalavimai bei kultūros paveldo vietovės ir jos apsaugos zonos ribos.

4. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialųjį teritorijų planavimą organizuoja:

1) Departamentas – valstybės skelbiamų saugomais ar valstybės saugomų kultūros paveldo vietovių ir kompleksinių kultūros paveldo objektų, jų apsaugos zonų tvarkymo planų rengimą; finansavimas skiriamas iš valstybės biudžeto lėšų ar kitų finansavimo šaltinių; šio planavimo organizatoriais taip pat gali būti saugomų vietovių direkcijos;

2) savivaldybės administracijos direktorius – savivaldybės skelbiamų saugomais ar savivaldybės saugomų kultūros paveldo vietovių ir kompleksinių kultūros paveldo objektų, jų apsaugos zonų tvarkymo planų rengimą; finansavimas skiriamas iš savivaldybės biudžeto lėšų ar kitų finansavimo šaltinių.

5. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentuose ir apsaugos reglamentuose nustatyti paveldosaugos reikalavimai yra privalomi rengiant kompleksinio ir specialiojo teritorijų planavimo dokumentus. Šie paveldosaugos reikalavimai, be kitų įstatymuose nustatytų reikalavimų, taip pat taikomi žemės darbams, statinių ar įrenginių statybai, statinių aukščiui, tūriui, užstatymo tankiui ir intensyvumui, išorės apdailos medžiagoms, apželdinimui, želdinių aukščiui, tankiui, rūšiai, transporto srautams, jų intensyvumui.

6. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentai rengiami pagal Kultūros ministerijos parengtas ir kultūros ministro ir aplinkos ministro patvirtintas šių dokumentų rengimo taisykles. Taisyklėse nurodomos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentais nustatomos teritorinės apsaugos priemonės, šių dokumentų rengimo, derinimo, tvirtinimo, registravimo ir galiojimo tvarka.

7. Teritorijų, kuriose yra registruotų nekilnojamųjų kultūros vertybių, kompleksinio ir specialiojo teritorijų planavimo dokumentai tvirtinami:

1) valstybės lygmens – kai yra Departamento motyvuotos išvados ir pritarimas dėl parengtų teritorijų planavimo dokumentų sprendinių suderinimo pagal Departamento išduotas planavimo sąlygas;

2) savivaldybės, vietovės lygmens – kai yra Departamento ir savivaldybės paveldosaugos padalinio atstovų pasirašytas Teritorijų planavimo komisijos protokolai, kuriuo rekomenduojama teritorijų planavimo dokumentą patvirtinti.

8. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentus rengia atestuoti specialistai ir gali rengti juridiniai asmenys, kai tiems darbams vadovauja atestuoti specialistai ir jeigu juridinių asmenų įstatuose numatyta teritorijų planavimo veikla. Specialistų atestavimo tvarką nustato aplinkos ministras ir kultūros ministras.

9. Valstybės skelbiamų saugomais ir valstybės saugomų kultūros paveldo vietovių ir kompleksinių kultūros paveldo objektų, jų apsaugos zonų tvarkymo planus tvirtina kultūros ministras, savivaldybės skelbiamų saugomais ir savivaldybės saugomų kultūros paveldo vietovių ir kompleksinių kultūros paveldo objektų, jų apsaugos zonų tvarkymo planus tvirtina savivaldybės taryba.

10. Šiame straipsnyje nustatytų nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimą finansuoti gali ir kultūros paveldo objekto valdytojai bei kitų nekilnojamųjų daiktų, esančių nekilnojamosios kultūros vertybės teritorijoje arba apsaugos zonoje, savininkai ar kiti valdymo teisių turėtojai.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [X-1531](#), 2008-05-08, *Žin.*, 2008, Nr. 59-2203 (2008-05-24)

Nr. [XI-2389](#), 2012-11-08, *Žin.*, 2012, Nr. 136-6960 (2012-11-24)

Nr. [XII-549](#), 2013-10-10, *Žin.*, 2013, Nr. 111-5489 (2013-10-24)

23 straipsnis. Nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkyba

1. Kultūros paveldo tvarkyba atliekama:

1) pagal nustatytus paveldosaugos reikalavimus;

2) pagal kultūros paveldo statinio tvarkomųjų statybos darbų reglamentus (statybos techninius reglamentus), patvirtintus aplinkos ir kultūros ministrų;

3) pagal kultūros ministro patvirtintus paveldo tvarkybos reglamentus, nustatančius reikalavimus konkretiems tvarkybos darbams.“

2. Tvarkybos projektas rengiamas remiantis Kultūros vertybių registro duomenimis, prieš projektavimą būtinų atlikti tyrimų išvadomis ir įvertinant planuojamos ūkinės veiklos poveikį aplinkai, kai tai atliekama Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nustatytais atvejais.

Tyrimų, atliekamų prieš projektavimą ir reikalingų įvertinti poveikį aplinkai, privalomumą ir apimtį nustato paveldo tvarkybos reglamentai.

3. Tvarkybos metu aptikus naujų vertingųjų savybių, darbai sustabdomi šio įstatymo 9 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka. Aptiktoms vertingosioms savybėms atskleisti atliekami papildomi tyrimai. Remiantis jų išvadomis, gali būti reikalaujama atlikti papildomus kultūros paveldo objekto tvarkybos darbus.

4. Stichinių nelaimių ar žmonių sunaikinti kultūros paveldo objektai išimtiniais atvejais, nesukeliant grėsmės turinčioms vertingųjų savybių išlikusioms jų liekanoms, dalims ar elementams, gali būti Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka atkuriami, jeigu:

1) atkūrimo galimybė pagrįsta išsamiais istorinių šaltinių ir fizinių tyrimų duomenimis;

2) objektas turi ypatingą meninę ar simbolinę reikšmę, yra itin svarbus tautinei savimonei ir kultūros paveldui puoselėti ir dera prie kraštovaizdžio;

3) atkūrimui pritaria valstybės ir savivaldybių institucijos ir visuomenė.

5. Kultūros paveldo objektą draudžiama perkelti, išskyrus atvejus, kai jį reikia perkelti siekiant išsaugoti. Objektą išardant, pervežant ir vėl pastatant tinkamoje vietoje, turi būti imamasi visų būtinų atsargos priemonių.

6. Parengti tvarkomųjų paveldosaugos darbų projektus, atlikti tvarkomuosius paveldosaugos darbus, paveldosaugos (specialiąją) ekspertizę, vadovauti tokiems darbams turi teisę kultūros ministro patvirtinta tvarka atestuotas specialistas. Kai kuriuos darbus gali atlikti neatestuoti pagalbininkai, prižiūrimi atestuoto specialisto, atsakančio už tokius darbus. Teisę fiziniams ir juridiniams asmenims būti tokios veiklos rangovais ar paslaugų teikėjais nustato šis ir kiti įstatymai.

7. Vadovauti kultūros paveldo statinių tvarkomųjų statybos darbų projektams, tokiems darbams, projekto vykdymo priežiūrai, tokio statinio projekto ekspertizei, statinio statybos techninei priežiūrai turi teisę aplinkos ir kultūros ministrų patvirtinta tvarka atestuotas darbų vadovas, jei jis turi verslo liudijimą arba dirba įmonėje, kuri yra atestuota aplinkos ir kultūros ministrų patvirtinta tvarka.

8. Specialieji paveldosaugos reikalavimai tvarkomiesiems statybos darbams (laikinieji apsaugos reglamentai) ir statybą leidžiantys dokumentai juos atlikti išduodami Statybos įstatymo nustatyta tvarka. Iki statybą leidžiančio dokumento išdavimo ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo projekto pateikimo dienos kultūros ministro nustatyta tvarka turi būti atlikta šių darbų projekto paveldosaugos (specialioji) ekspertizė ir statinio projekto ekspertizė – aplinkos ir kultūros ministrų nustatytais atvejais ir tvarka. Projektas turi būti pataisytas pagal šių ekspertizių aktų privalomas pastabas prieš išduodant statybą leidžiantį dokumentą. Statybą leidžiantis dokumentas atlikti kultūros paveldo statinio tvarkomuosius statybos darbus išduodamas, kai toks projektas neprieštarauja paveldosaugos reikalavimams ir jam pritaria Departamento ir savivaldybės atstovai.

9. Kultūros ministro patvirtintais atvejais ir tvarka iki leidimo atlikti tvarkomuosius paveldosaugos darbus išdavimo turi būti atlikta šių darbų projekto paveldosaugos (specialioji) ekspertizė. Projektas turi būti pataisytas pagal šios ekspertizės akto privalomas pastabas. Tvarkomųjų paveldosaugos darbų projektavimo sąlygos (laikinieji apsaugos reglamentai) ir leidimai atlikti darbus išduodami kultūros ministro patvirtinta tvarka. Leidimai išduodami ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo projekto ar pataisyto projekto pateikimo dienos.

10. Kultūros paveldo objekte atliekamų tvarkybos darbų projekto vykdymo eigą ir kokybę kontroliuojantys valdytojas, Departamentas ir savivaldybės institucijos bei kituose įstatymuose nurodyti subjektai, nustatę, kad atliekant darbus buvo pažeisti paveldosaugos reikalavimai ar kad dėl projekto klaidų iškilo vertingųjų savybių praradimo ar sužalojimo grėsmė, apie tai privalo pranešti Departamentui. Departamentas privalo sustabdyti kultūros paveldo objekto vertingąsias savybes žalojančius ar joms grėsmę keliančius darbus. Toks sustabdymas galioja, kol bus pašalinti paveldosaugos reikalavimų pažeidimai, iškilusi grėsmė ar iki teismo sprendimo.

11. *Neteko galios nuo 2013-07-01.*

12. Kultūros paveldo objektų tvarkybos darbų priėmimo tvarką tvirtina kultūros ministras, išskyrus kultūros paveldo statinių tvarkomuosius statybos ir želdynų tvarkymo darbus, kurių priėmimo tvarką tvirtina aplinkos ir kultūros ministrai.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XI-2389](#), 2012-11-08, Žin., 2012, Nr. 136-6960 (2012-11-24)

PENKTASIS SKIRSNIS
NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO PAŽINIMAS, PAŽINIMO SKLAIDA,
ATGAIVINIMAS

24 straipsnis. Nekilnojamojo kultūros paveldo pažinimas, pažinimo sklaida ir viešasis paveldo naudojimas

1. Nekilnojamas kultūros paveldo pažinimas skleidžiamas ir paveldas viešai naudojamas taip:
 - 1) sudaromos galimybės visuomenei jį tiesiogiai pažinti ir suvokti saugomą ir atskleistą istorinėje aplinkoje;
 - 2) plėtojamas kultūrinis ir pažintinis turizmas;
 - 3) skleidžiama informacija apie paveldą;
 - 4) paveldo pažinimas įtraukiamas į švietimo ir mokslo programas.
2. Kultūrinis ir pažintinis turizmas yra vienas iš kultūros paveldo viešojo naudojimo būdų. Kad būtų galima jį nuolat plėtoti, būtina išsaugoti paveldo autentišką pavidalą.
3. Departamentas, taip pat savivaldybių paveldosaugos padaliniai, valstybinių parkų, kultūrinių rezervatų direkcijos kartu su muziejais, bibliotekomis, archyvais, aukštosiomis ir bendrojo lavinimo mokyklomis:
 - 1) kaupia, tvarko, sistemina, saugo ir skleidžia žinias apie nekilnojamąjį kultūros paveldą ir jo apsaugą;
 - 2) organizuoja su kultūros paveldu supažindinančius ir jį garsinančius renginius;
 - 3) leidžia kultūros paveldą ir jo apsaugą populiarinančius informacinius leidinius ir organizuoja paveldosaugos literatūros leidybą;
 - 4) bendradarbiauja su visuomenės informavimo priemonėmis rengiant radijo ir televizijos laidas ar rašinius apie kultūros paveldą ir jo apsaugą;
 - 5) skatina kultūrinius renginius kultūros paveldo objektuose ir padeda valdytojams, kitiems fiziniams ir juridiniams asmenims juos organizuoti.
4. Švietimo ir mokslo ministerija kartu su Kultūros ministerija:
 - 1) organizuoja valstybinę nekilnojamojo kultūros paveldo fundamentinio mokslinio tyrimo programą ir koordinuoja jos vykdymą;
 - 2) užtikrina, kad kultūros paveldo teorinis ir praktinis pažinimas būtų integruoti į ikimokyklinio ugdymo, bendrojo vaikų ir jaunimo lavinimo, suaugusiųjų švietimo programas;
 - 3) rūpinasi pedagogų kvalifikacijos kėlimu kultūros paveldo pažinimo ir jo saugojimo srityje;
 - 4) skatina ir remia ugdymo įstaigas, organizuojančias ir vykdančias kultūros paveldo pažinimo renginius ir apsaugos programose numatytus šio paveldo tvarkybos darbus;
 - 5) sudaro galimybes įgyti ir nuolat tobulinti profesines paveldosaugos žinias ir įgūdžius.

25 straipsnis. Nekilnojamųjų kultūros vertybių prieinamumas

1. Kiekvienas visuomenės narys turi teisę pažinti nekilnojamąsias kultūros vertybes.
2. Vyriausybė, jeigu reikia, kad kultūros paminklas būtų išsaugotas ir prieinamas visuomenei, turi teisę kultūros paminklus paimti visuomenės poreikiams įstatymų nustatyta tvarka.
3. Valstybei ir savivaldybėms priklausančių kultūros paveldo objektų lankymo tipines taisykles tvirtina Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.
4. Privachios nuosavybės teise valdomų kultūros paveldo statinių interjerų apžiūrai reikalingas valdytojo sutikimas. Lankymo ir apžiūros sąlygos gali būti nustatomos apsaugos sutartimi.
5. Kad būtų galima kultūros paveldo objektą tinkamai apžiūrėti iš išorės, valdytojai turi leisti eiti per savo valdomą teritoriją iki apžiūros vietų.
6. Jeigu kultūros paveldo objektas iš visų pusių apsuptas privačios nuosavybės teise valdomų sklypų, jų savininkai ar kiti valdytojai privalo leisti lankytojams prieiti iki šio objekto.
7. Rengiant teritorijų planavimo dokumentus, turi būti numatyti servitutai prieiti prie viešojo pažinimo ir naudojimo kultūros paveldo objektų ir jų apžiūros vietų. Šie servitutai įteisinami pagal Civilinio kodekso ir Žemės įstatymo reikalavimus.
8. Jeigu lankytojams buvo leidžiama prieiti prie kultūros paveldo objekto, tačiau ši teisė nebuvo įrašyta į tokį objektą supančių sklypų nuosavybės teisių dokumentus, už jo apsaugą atsakinga institucija turi organizuoti tokių servitutų įteisinimą.
9. Jeigu kultūros paveldo objekto ar vietovės vertingąsias savybes žaloja pernelyg intensyvus lankymas ir žalojimo negalima išvengti techninėmis priemonėmis, gali būti įvestas užmokestis už lankymą arba kitaip mažinamas lankytojų srautas.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XII-416](#), 2013-06-27, *Žin.*, 2013, Nr. 76-3833 (2013-07-16)

26 straipsnis. Nekilnojamojo kultūros paveldo atgaivinimas

1. Nekilnojamasis kultūros paveldas integruojamas į visuomenės gyvenimą, pritaikant jį taip naudoti, kad geriausiai atsiskleistų paveldo vertingosios savybės ir būtų sudarytos galimybės jį pažinti, taip pat puoselėjant kultūrinį kraštovaizdį.

2. Paveldas atgaivinamas, kad visuomenė suvoktų, koks svarbus yra jos turimas paveldas tautinio tapatumo, socialinės ir ekonominės gerovės, visuomenės pilietiškumo, nacionalinio saugumo ir kitais požiūriais.

3. Už nekilnojamojo kultūros paveldo atgaivinimą yra kartu atsakingi valdytojai, už apsaugą atsakingos institucijos, taip pat už teritorinį planavimą atsakingos institucijos ir kitos valstybės socialinę ekonominę raidą formuojančios institucijos.

ŠEŠTASIS SKIRSNIS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

27 straipsnis. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos finansavimas

1. Valstybinės nekilnojamojo kultūros paveldo apskaitos, paveldotvarkos ir kontrolės programos finansuojamos iš valstybės biudžeto lėšų.

2. Nekilnojamosios kultūros vertybės atskleidžiamos ir objektai skelbiami saugomais valstybės ir savivaldybių biudžetų paveldosaugai skirtomis lėšomis. Tokios vertybės atskleidimą turi teisę savo lėšomis atlikti religinės bendruomenės, bendrijos ir centrai, taip pat paveldosaugos visuomeninės organizacijos.

3. Saugomo objekto priežiūros darbai atliekami valdytojų lėšomis, tvarkybos darbai – valdytojų lėšomis, jei yra galimybių – iš dalies valstybės ar savivaldybių biudžetų lėšomis, skirtomis paveldotvarkai, tarptautinių fondų ir programų ar kitų finansavimo šaltinių lėšomis. Valdytojams taikomos įstatymų nustatytos mokesčių lengvatos.

4. Kultūros ministras tvirtina iš valstybės biudžeto lėšų, o savivaldybių tarybos tvirtina iš savivaldybių biudžetų lėšų finansuojamas nekilnojamojo kultūros paveldo pažinimo sklaidos ir atgaivinimo programas, taip pat tokių projektų rėmimo biudžetų lėšomis tvarką.

5. Nekilnojamųjų kultūros vertybių tyrimai, avarijos grėsmės pašalinimo, apsaugos techninių priemonių įrengimo ir kiti neatidėliotini saugojimo darbai gali būti finansuojami iš paveldotvarkai skirtų lėšų. Tokių darbų sąrašą ir jų finansavimo prioritetus tvirtina kultūros ministras. Savivaldybių lėšų skyrimo tvarkybos darbams tvarką nustato savivaldybių tarybos.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XI-2389](#), 2012-11-08, *Žin.*, 2012, Nr. 136-6960 (2012-11-24)

28 straipsnis. Kompensavimas valdytojams

1. Iš valstybės biudžeto lėšų, skirtų nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkybai, Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos patvirtinta tvarka ir dydžiu kompensuojamos išlaidos privačios nuosavybės – prieinamo visuomenei lankyti valstybės saugomo kultūros paveldo objekto – tvarkomiesiems paveldosaugos darbams. Kompensuojama atsižvelgiant į objekto reikšmingumą ir darbų atlikimo objektui išsaugoti svarbą.

2. Savivaldybės tarybos sprendimu savivaldybė gali kompensuoti iš savo biudžeto lėšų ne savivaldybei nuosavybės teise priklausančio, bet jos teritorijoje esančio paskelbto saugomu kultūros paveldo objekto tvarkybos darbus.

3. Už apsaugą atsakingų institucijų reikalavimu užkonservuotų saugomų statinių valdytojams kultūros ministro nustatyta tvarka kompensuojamos užkonservavimo išlaidos.

4. Kompensacija išmokama skelbiamo saugomu kultūros paveldo objekto valdytojui, kai nustatyti ar sugriežtinti veiklos apribojimai, draudžiantys anksčiau vykdytą veiklą, realiai sumažina valdytojo gaunamą naudą. Kompensacijos apskaičiavimo ir išmokėjimo tvarką nustato Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.

29 straipsnis. Žalos, padarytos nekilnojamosioms kultūros vertybėms, atlyginimas

1. Juridiniai ir fiziniai asmenys, padarę žalos nekilnojamajai kultūros vertybei, taip pat jos teritorijoje ar apsaugos zonoje, privalo kiek įmanoma atkurti iki sužalojimo buvusią būklę ir atlyginti tiesioginius ir netiesioginius nuostolius, kuriuos patiria visuomenė ir valdytojas.

2. Už nekilnojamosios kultūros vertybės apsaugą atsakinga institucija privalo pasiūlyti žalą padariusiam asmeniui atkurti iki sužalojimo buvusią būklę ir atlyginti dėl padarytos žalos patirtus nuostolius. Jeigu nesutariama, Departamentas teikia ieškinius teismui dėl nekilnojamajai kultūros vertybei padarytos žalos atlyginimo ir nuostolių išieškojimo.

3. Į valstybės patirtus nuostolius gali būti įskaičiuojamos valstybės ir savivaldybių biudžetų išlaidos sužalotos kultūros vertybės tvarkybai, negautos pajamos iš turizmo, nepažinto mokslinių duomenų šaltinio ir švietimo bei ugdymo priemonės praradimas, taip pat valstybės ir savivaldybių biudžetų išlaidos prarastai ar sužalotai vertybei atskleisti ir jai apsaugoti.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XI-2389](#), 2012-11-08, *Žin.*, 2012, Nr. 136-6960 (2012-11-24)

30 straipsnis. Nekilnojamosios kultūros vertybės paėmimas

1. Išimtiniais atvejais nekilnojamoji kultūros vertybė gali būti valstybės paimama visuomenės poreikiams teisingai atlyginant Lietuvos Respublikos įstatymų ir Vyriausybės nustatyta tvarka, jeigu:

1) kultūros vertybė yra įsteigtame arba steigiamame valstybiniame kultūriniame rezervate (rezervate-muziejuje);

2) kultūros vertybėms eksponuoti steigiamas ar įsteigtas valstybinis muziejus ar valstybinio muziejaus filialas;

3) kultūros paminklas įrašomas į valstybinės reikšmės istorijos, archeologijos ir kultūros objektų sąrašą, kad būtų užtikrintas jo prieinamumas, lankymas ar pažinimas.

2. Nekilnojamąją kultūros vertybę paimant visuomenės poreikiams, savininkui atlyginama rinkos verte, nustatoma vadovaujantis Turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymu arba šalių susitarimu – perduodant kitą lygiavertį daiktą (turtą).

3. Netinkamai laikoma nekilnojamoji kultūros vertybė teismo sprendimu gali būti paimama valstybės nuosavybės įstatymų nustatyta tvarka.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XI-2389](#), 2012-11-08, *Žin.*, 2012, Nr. 136-6960 (2012-11-24)

31 straipsnis. Atsakomybė už šio įstatymo pažeidimus

1. Fiziniai ir juridiniai asmenys, pažeidę šio įstatymo nuostatas, atsako įstatymų nustatyta tvarka.

2. Už šio įstatymo pažeidimą juridiniams asmenims arba kitoms organizacijoms ar jų padaliniams skiriama bauda nuo aštuonių šimtų šešiasdešimt aštuonių eurų iki vienuolikos tūkstančių penkių šimtų aštuoniasdešimt keturių eurų. Juridinių asmenų arba kitų organizacijų ar jų padalinių padaryti šio įstatymo pažeidimai nagrinėjami, nutarimai skundžiami ir vykdomi šio ir kitų įstatymų nustatyta tvarka.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XII-1141](#), 2014-09-23, paskelbta TAR 2014-10-02, i. k. 2014-13459

3. Konkretus pagal šio straipsnio 2 dalį skiriamos baudos dydis nustatomas atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį, mastą, atsakomybę lengvinančias, sunkinančias aplinkybes ir kitas reikšmingas aplinkybes. Jeigu yra atsakomybę lengvinančių aplinkybių, baudos dydis mažinamas nuo vidurkio iki minimumo, o jeigu yra atsakomybę sunkinančių aplinkybių, baudos dydis didinamas nuo vidurkio iki maksimumo. Jeigu yra atsakomybę lengvinančių ir sunkinančių aplinkybių, bauda skiriama atsižvelgiant į jų skaičių ir reikšmingumą. Baudos dydžio mažinimas ar didinimas motyvuojamas institucijos, skiriančios baudą už šiame įstatyme nustatytų reikalavimų nesilaikymą, nutarime.

4. Atsakomybę lengvinančiomis aplinkybėmis laikoma tai, kad padarę pažeidimą juridiniai asmenys arba kitos organizacijos ar jų padaliniai savo noru užkirto kelią žalingoms pažeidimo pasekmėms, padėjo kompetentingoms institucijoms tyrimo metu, atlygino nuostolius ar pašalino padarytą žalą. Skirianti baudą institucija gali pripažinti atsakomybę lengvinančiomis aplinkybėmis ir kitas šioje dalyje nenurodytas aplinkybes.

5. Atsakomybę sunkinančiomis aplinkybėmis laikoma tai, kad padarę pažeidimą juridiniai asmenys arba kitos organizacijos ar jų padaliniai kliudė atlikti tyrimą, slėpė padarytą pažeidimą, toliau pažeidinėjo šio įstatymo reikalavimus nepaisydami kompetentingos institucijos nurodymo nutraukti

neteisėtus veiksmus. Skirianti baudą institucija gali pripažinti atsakomybę sunkinančiomis aplinkybėmis ir kitas šioje dalyje nenurodytas aplinkybes.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XI-2389](#), 2012-11-08, Žin., 2012, Nr. 136-6960 (2012-11-24)

31¹ straipsnis. Įstatymo pažeidimų protokolai ir bylų nagrinėjimo terminai

1. Už šio įstatymo pažeidimus 31 straipsnio 2 dalyje nurodytiems subjektams tam įgalioti Departamento pareigūnai, nustatę, kad šio įstatymo reikalavimai pažeisti, surašo Administracinių teisės pažeidimų kodekse nustatyto turinio protokolą.

2. Šio įstatymo 31 straipsnio 2 dalyje nurodytų subjektų atžvilgiu pradėtos bylos nagrinėjamos ir baudos skiriamos ne vėliau kaip per mėnesį nuo pažeidimo nustatymo dienos, tačiau ne vėliau kaip per 3 metus nuo pažeidimo padarymo dienos, o esant trunkamam teisės pažeidimui, – per 3 metus nuo jo paaiškėjimo dienos.

Įstatymas papildytas straipsniu:

Nr. [XI-2389](#), 2012-11-08, Žin., 2012, Nr. 136-6960 (2012-11-24)

31² straipsnis. Bylos nagrinėjimo proceso dalyviai

1. Nagrinėjant bylas dėl šio įstatymo pažeidimų, dalyvauja:

1) šio įstatymo pažeidimu įtariamieji asmenys;

2) bylą nagrinėjančio subjekto sprendimu ekspertai, specialistai, vertėjai ir kiti asmenys, su kurių interesais tiesiogiai susijusi nagrinėjama byla (proceso dalyviai ir šalys) bei valstybės ir savivaldybių institucijų atstovai šių prašymu (proceso dalyviai).

2. Asmenys, nurodyti šio straipsnio 1 dalies 1 punkte, toliau šiame įstatyme vadinami proceso šalimis.

3. Proceso šalims gali atstovauti jų įgalioti atstovai.

Įstatymas papildytas straipsniu:

Nr. [XI-2389](#), 2012-11-08, Žin., 2012, Nr. 136-6960 (2012-11-24)

31³ straipsnis. Pranešimas apie bylos nagrinėjimą

Proceso šalims raštu pranešama apie nustatytus šio įstatymo pažeidimus, bylos nagrinėjimo vietą ir laiką, taip pat pasiūloma susipažinti su bylos medžiaga, raštu pateikti paaiškinimus.

Įstatymas papildytas straipsniu:

Nr. [XI-2389](#), 2012-11-08, Žin., 2012, Nr. 136-6960 (2012-11-24)

31⁴ straipsnis. Bylos nagrinėjimas

1. Bylą nagrinėja Departamento direktoriaus tam įgalioti pareigūnai. Byla nagrinėjama dalyvaujant proceso šalims ir kitiems proceso dalyviams.

2. Bylos nagrinėjimo metu proceso šalys turi teisę susipažinti su surinkta medžiaga, duoti paaiškinimus žodžiu ar raštu, pateikti įrodymus, teikti prašymus.

3. Jeigu proceso šalys bylos nagrinėjimo metu nedalyvauja, byla gali būti išnagrinėta tik tais atvejais, kai yra duomenų, kad proceso šalims laiku buvo pranešta apie bylos nagrinėjimo vietą ir laiką.

Įstatymas papildytas straipsniu:

Nr. [XI-2389](#), 2012-11-08, Žin., 2012, Nr. 136-6960 (2012-11-24)

31⁵ straipsnis. Nutarimai, priimami išnagrinėjus bylą

1. Šio įstatymo 31⁴ straipsnio 1 dalyje nurodyti subjektai, išnagrinėję bylą, turi teisę priimti nutarimą:

1) skirti šio įstatymo 31 straipsnio 2 dalyje nustatytą baudą, kurios dydis nustatomas atsižvelgiant į padaryto teisės pažeidimo pobūdį, mastą, atsakomybę lengvinančias, sunkinančias aplinkybes ir kitas reikšmingas aplinkybes;

2) bylą nutraukti, kai nėra padarytas šio įstatymo pažeidimas;

3) grąžinti bylą papildomam tyrimui atlikti.

2. Išnagrinėjus bylą ir priėmus nutarimą skirti baudą, nutarime turi būti nurodyta: nutarimą priėmusios institucijos pavadinimas; bylos nagrinėjimo data ir vieta; duomenys apie pažeidėją; pažeidimo aplinkybės; pažeidėjo kaltės įrodymai, kuriais grindžiamas nutarimas; šio įstatymo straipsnis, nustatantis atsakomybę už pažeidimą; pažeidėjo paaiškinimai ir jų įvertinimas; priimtas sprendimas; jo apskundimo terminai ir tvarka.

3. Šio straipsnio 2 dalyje nurodyti nutarimai per 3 darbo dienas nuo jų priėmimo išsiunčiami asmenims, dėl kurių šie nutarimai priimti.

Įstatymas papildytas straipsniu:

Nr. [XI-2389](#), 2012-11-08, Žin., 2012, Nr. 136-6960 (2012-11-24)

31⁶ straipsnis. Baudų išieškojimas

1. Bauda turi būti sumokama į valstybės biudžetą ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo dienos, kai šio įstatymo pažeidėjui įteikiamas nutarimas skirti baudą.

2. Nesumokėtas baudas išieško antstoliai, vykdydami pateiktus šio įstatymo 31⁵ straipsnyje nurodytus nutarimus Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka. Nutarimai gali būti pateikiami vykdyti ne vėliau kaip per 3 metus nuo jų priėmimo dienos.

Įstatymas papildytas straipsniu:

Nr. [XI-2389](#), 2012-11-08, Žin., 2012, Nr. 136-6960 (2012-11-24)

31⁷ straipsnis. Nutarimų apskundimas

1. Juridiniai asmenys arba kitos organizacijos ar jų padaliniai, nesutinkantys su šio įstatymo 31⁵ straipsnyje nurodytais nutarimais, turi teisę per vieną mėnesį nuo nutarimo įteikimo jiems dienos apskųsti nutarimą teismui Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

2. Kreipimasis į teismą sustabdo šio įstatymo 31⁵ straipsnyje nurodytų nutarimų dėl sankcijų taikymo vykdymą.

3. Skundą nagrinėjantis teismas, atsižvelgdamas į padaryto teisės pažeidimo pobūdį, mastą, atsakomybę lengvinančias ir kitas reikšmingas aplinkybes (dėl kurių atitinkama bauda teisės pažeidėjui būtų akivaizdžiai per didelė ir neproporcinga (neadekvati) padarytam teisės pažeidimui ir dėl to neteisinga) ir vadovaudamasis teisingumo ir protingumo principais, turi teisę skirti mažesnę baudą negu šio įstatymo 31 straipsnio 2 dalyje nustatyta minimali bauda.

Įstatymas papildytas straipsniu:

Nr. [XI-2389](#), 2012-11-08, Žin., 2012, Nr. 136-6960 (2012-11-24)

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

ALGIRDAS BRAZAUSKAS

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymo projektas

Nr. [VIII-168](#), 97.03.27, Žin., 1997, Nr.30-713 (97.04.09)

LIETUVOS RESPUBLIKOS NEKILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ APSAUGOS ĮSTATYMO 4 IR 5 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

2.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [VIII-401](#), 97.07.03, Žin., 1997, Nr.67-1676 (97.07.16)

LIETUVOS RESPUBLIKOS NEKILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ APSAUGOS ĮSTATYMO 4 STRAIPSNIO PAPILDYMO ĮSTATYMAS

3.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [VIII-423](#), 97.09.25, Žin., 1997, Nr.96-2421 (97.10.24)

LIETUVOS RESPUBLIKOS NEKILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ APSAUGOS ĮSTATYMO 6, 23 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO

4.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [VIII-1663](#), 00.05.04, Žin., 2000, Nr.40-1114 (00.05.17)

NEKILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ APSAUGOS ĮSTATYMO 6, 23 STRAIPSNIŲ PAPILDYMO IR PAKEITIMO ĮSTATYMAS

5.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [IX-275](#), 2001-04-19, Žin., 2001, Nr. 39-1346 (2001-05-09)

NEKILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ APSAUGOS ĮSTATYMO 4 STRAIPSNIO PAPILDYMO ĮSTATYMAS

6.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [IX-991](#), 2002-06-25, Žin., 2002, Nr. 68-2775 (2002-07-03)

NEKILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ APSAUGOS ĮSTATYMO 21, 22 IR 23 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

Šis įstatymas įsigalioja nuo 2002 m. liepos 1 d.

7.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [IX-1267](#), 2002-12-10, Žin., 2002, Nr. 123-5552 (2002-12-24)

NEKILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ APSAUGOS ĮSTATYMO 23 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMAS

Šis įstatymas įsigalioja nuo 2003 m. sausio 1 d.

8.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [IX-2452](#), 2004-09-28, Žin., 2004, Nr. 153-5571 (2004-10-19)

NEKILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ APSAUGOS ĮSTATYMO PAKEITIMO ĮSTATYMAS

Nauja įstatymo redakcija

Keistas įstatymo pavadinimas

Šis įstatymas įsigalioja po 6 mėnesių nuo paskelbimo „Valstybės žiniuose“, t.y. nuo 2005 m. balandžio 20 d.

9.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [X-1244](#), 2007-06-28, Žin., 2007, Nr. 80-3218 (2007-07-19)

NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS ĮSTATYMO 3 IR 14 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

Šis įstatymas įsigalioja nuo 2008 m. sausio 1 d.

10.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [X-1267](#), 2007-07-04, Žin., 2007, Nr. 81-3325 (2007-07-21)

NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS ĮSTATYMO 5 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMAS

11.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [X-1531](#), 2008-05-08, Žin., 2008, Nr. 59-2203 (2008-05-24)

NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS ĮSTATYMO 1, 2, 5, 14, 22 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMAS

Šis įstatymas įsigalioja po 3 mėnesių nuo paskelbimo „Valstybės žiniuose“, t.y. nuo 2008 m. rugpjūčio 25 d.

12.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XI-2389](#), 2012-11-08, Žin., 2012, Nr. 136-6960 (2012-11-24)

NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS ĮSTATYMO 2, 5, 6, 8, 11, 14, 19, 21, 22, 23, 27, 29, 30, 31 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 31(1), 31(2), 31(3), 31(4), 31(5), 31(6), 31(7) STRAIPSNIAIS ĮSTATYMAS

Šis įstatymas, išskyrus šio straipsnio 2 dalį, įsigalioja 2013 m. liepos 1 d.

Iki 2013 m. liepos 1 d. pradėti rengti nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialieji planai baigiami rengti ir tvirtinami pagal Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo nuostatas ir kitus šių teritorijų planavimo dokumentų rengimą reglamentavusius teisės aktus, galiojusius iki 2013 m. liepos 1 d.

Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialieji planai – kultūros paveldo teritorijų ir apsaugos zonų ribų planai, saugomų vietovių ir apsaugos zonų tvarkymo planai ir saugomų vietovių ir apsaugos zonų tvarkymo planai, parengti ir patvirtinti pagal Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo

nuostatas, galiojusius iki 2013 m. liepos 1 d., ir kitus šių teritorijų planavimo dokumentų rengimą reglamentavusius teisės aktus, prilyginami tvarkymo planams.

14.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XII-416](#), 2013-06-27, Žin., 2013, Nr. 76-3833 (2013-07-16)

NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS ĮSTATYMO 10 IR 25 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

15.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XII-549](#), 2013-10-10, Žin., 2013, Nr. 111-5489 (2013-10-24)

NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS ĮSTATYMO 5, 8, 19, 22 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

Šis įstatymas įsigalioja 2014 m. sausio 1 d.

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XII-1141](#), 2014-09-23, paskelbta TAR 2014-10-02, i. k. 2014-13459

Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo Nr. I-733 31 straipsnio pakeitimo įstatymas